

**Euroopa
Andmekaitse nõukogu ja
Euroopa
Andmekaitseinspektori
ühisarvamus 03/2021, mis
käsitleb ettepanekut võtta
vastu Euroopa Parlamendi ja
nõukogu määrus Euroopa
andmehalduse kohta
(andmehaldust käsitlev
õigusakt)**

Version 1.1

Versioonid

Versioon 1.1	9. juuni 2021	Redaktsioonilised pisimuudatused
Versioon 1.0	10. märts 2021	Ühisarvamuse vastuvõtmine

SISUKORD

1	TAUST	5
2	ÜHISARVAMUSE KOHALDAMISALA	6
3	HINDAMINE	8
3.1	Üldised märkused	8
3.2	Ettepaneku ja isikuandmete kaitset käsitleva liidu õiguse vahelise suhtega seotud üldised küsimused.....	9
3.3	Avaliku sektori asutuste valduses olevate teatavat liiki kaitstud andmete taaskasutamine 18	
3.3.1	Ettepaneku seos avaliku sektori asutuste direktiivi ja isikuandmete kaitse üldmäärusega	18
3.3.2	Artikkel 5: avaliku sektori asutuste kehtestatavad andmete taaskasutamise tingimused 20	
3.3.3	Artikli 5 lõige 11: väga tundlike isikustamata andmete taaskasutamine	25
3.3.4	Artikkel 6: andmete taaskasutamise tasud	26
3.3.5	Juhtimine ja institutsioonilised aspektid: artikkel 7 („Pädevad asutused“), artikkel 8 („Ühtne teabepunkt“)	27
3.4	Andmejärgmisteenuse osutajate suhtes kohaldatavad nõuded	29
3.4.1	Artikli 9 lõike 1 punkti b kohased andmevahendusteenused: teenused, mille eesmärk on vahendada andmesubjekte ja potentsiaalseid andmekasutajaid.	32
3.4.2	Artikli 9 lõike 1 punkti c kohased andmevahendajad: andmekooperatiivid	34
3.4.3	Artikkel 10: teavitamiskord – registreerimise tingimustele vastamise üldnõuded – teatise sisu, teavitamise tulemus (ja ajastus); artikkel 11: andmejärgmisteenuste osutamise tingimused.....	35
3.4.4	Artiklid 12 ja 13: pädevad asutused ja järelevalve nõuete täitmise üle (koostoimes artiklitega 10 ja 11)	39
3.5	Andmealtruism	40
3.5.1	Andmealtruismi ja isikuandmete kaitse üldmääruse kohase nõusoleku vastastikune mõju 40	
3.5.2	Artiklid 16–17: registreerimiskord – registreerimise üldnõuded – registreerimise sisu, registreerimise tulemus (ja aeg)	44
3.5.3	Artiklid 18–19: läbipaistvusnõuded ning erinõuded, mille eesmärk on kaitsta andmesubjektide ja juriidiliste isikute õigusi ja huve seoses nende andmetega	45
3.5.4	Artiklid 20 ja 21: registreerimiseks pädevad asutused ja järelevalve nõuete täitmise üle 47	
3.5.5	Artikkel 22: Euroopa andmealtruismi nõusolekuvorm.....	48

3.6	Andmete rahvusvaheline edastamine: artikli 5 lõiked 9–13; põhjendused 17 ja 19; artikkel 30	48
3.7	Institutsioonilist raamistikku käsitlevad horisontaalsed sätted; kaebused; Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu (EDIB) eksperdirühm; delegeeritud õigusaktid; karistused, hindamine ja läbivaatamine, ühtse digivärava määruse muudatused, üleminekumeetmed ja jõustumine.....	50
3.7.1	Artikkel 23: nõuded pädevatele asutustele.....	50
3.7.2	Artikkel 24: kaebused, artikkel 25: õigus tõhusale kohtulikule õiguskaitsevahendile ..	51
3.7.3	Artiklid 26 ja 27: Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu eksperdirühma koosseis ja ülesanded.....	52
3.7.4	Artikkel 31: ettepaneku rikkumise eest kohaldatavad karistused	53
3.7.5	Artikkel 33: määruse (EL) 2018/1724 muutmine	53

Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor,

võttes arvesse 23. oktoobri 2018. aasta määruse (EL) 2018/1725 (mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ) (edaspidi „andmekaitsemäärus“) artikli 42 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingut, eriti selle XI lisa ja protokollid nr 37, mida on muudetud EMP ühiskomitee 6. juuli 2018. aasta otsusega nr 154/2018,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE ÜHISARVAMUSE

1 TAUST

1. Andmehaldust käsitleva õigusakti ettepanek (edaspidi „ettepanek“) võetakse vastu kooskõlas teatisega Euroopa andmestrategia kohta (edaspidi „andmestrategia“)¹.
2. Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et komisjoni sõnul on andmestrategias sätestatud, et „[k]odanikud usaldavad andmepõhiseid uuendusi ja võtavad need kasutusele ainult juhul, kui nad on veendunud, et ELis järgitakse isikuandmete jagamisel täielikult ELi rangeid andmekaitse norme“².
3. Nagu ettepaneku seletuskirjas on selgitatud, on selle eesmärk „parandada andmete kasutamiseks kättesaadavust, suurendades usaldust andmevahendajate vastu ja täiustades andme jagamise mehhanisme kogu ELis“. *Vahend peaks käsitlema järgmisi olukordi:*
 - avaliku sektori andmete taaskasutamiseks kättesaadavaks tegemine olukordades, kus selliste andmete suhtes kehtivad teiste isikute õigused;
 - andmete jagamine ettevõtjate vahel mis tahes vormis tasu eest;
 - isikuandmete kasutamise võimaldamine „isikuandmete jagamise vahendaja“ abil, kelle eesmärk on aidata üksikisikutel kasutada oma isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid õigusi;
 - andmete kasutamise lubamine altruistlikel põhjustel³.
4. Ettepanekut esitades leidis komisjon eelkõige, et „[u]ue määrusega luuakse Euroopa ühise andmeruumi hea valitsemistava raamistik, mis toetab ühtseid Euroopa andmeruume, ning tagatakse, et andmete valdajad saavad andmed vabatahtlikult kättesaadavaks teha. Määrus täiendab avaandmete direktiiviga väärtuslike andmestike suhtes lähitulevikus kehtestatavaid norme, millega

¹ Komisjoni 19. veebruari 2020. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa andmestrategia“, COM(2020) 66 final.

² Euroopa andmestrategia sissejuhatus, lk 1.

³ Seletuskiri, lk 1.

tagatakse kogu ELis standardse rakendusliidese (API) kaudu tasuta juurdepääs teatavate andmestike masinloetavatele andmetele“⁴.

5. Andmestrateegias rõhutatakse ka, et „[a]ndmete kättesaadavus on hädavajalik, et õpetada tehisintellekti süsteeme, millel põhinevad tooted ja teenused hakkavad kujutuvastuse ja teabe analüüsimise asemel peagi võimaldama keerukamaid prognoosimeetodeid ning seega paremaid otsuseid“⁵.
6. Nagu ettepaneku seletuskirjas tunnistatakse, „on eriti tähtis koostoime isikuandmeid käsitlevate õigusaktidega. EL on loonud isikuandmete kaitse üldmääruse ning e-privatsuse direktiiviga kindla ja usaldusväärse õigusraamistiku isikuandmete kaitseks ning seadnud standardi kogu maailma jaoks“⁶.
7. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu ka sellele, et seletuskirja kohaselt on ettepaneku eesmärk „hõlbustada andme jagamist, muu hulgas suurendades usaldust andme jagamisvahendajate vastu, keda eri andmeruumides eeldatavasti kasutatakse. Ettepaneku eesmärk ei ole anda, muuta ega tühistada andmetele juurdepääsu ja andmekasutusega seotud märkimisväärsed õigusi. Seda liiki meetmeid kavandatakse võimalikus andmealases õigusaktis (2021)“⁷. Käesoleva ühisarvamuse koostamise ajal ei ole sellise andmealase õigusakti eesmärk ja sisu veel teada.

2 ÜHISARVAMUSE KOHALDAMISALA

8. Komisjon avaldas 25. novembril 2020 ettepaneku Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, mis käsitleb Euroopa andmehaldust (andmehaldust käsitlev õigusakt) (edaspidi „ettepanek“).
9. 25. novembril 2020 palus komisjon Euroopa Andmekaitsekoostöögruppil ja Euroopa Andmekaitseinspektoril esitada määruse (EL) 2018/1725 (andmekaitsemäärus) artikli 42 lõike 2 alusel ettepaneku kohta ühisarvamus.
10. **Ettepanek on eriti tähtis üksikisikute õiguste ja vabaduste kaitse seisukohast seoses isikuandmete töötlemisega. Arvamuse kohaldamisala on piiratud ettepaneku nende aspektidega, mis käsitlevad isikuandmete kaitset, mis, nagu märgitud, on ettepaneku oluline – kui mitte tähtsaim – aspekt.**
11. Sellega seoses märgivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et põhjenduses 3 on sätestatud, et „[k]äesolev määrus ei piira seega [...] määruse (EL) 2016/679 kohaldamist“.
12. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor leiavad, et selle peamine eesmärk suurendada usaldust, et hõlbustada andmete kättesaadavust ja toetada digimajandust ELis, põhineb tõepoolest **vajadusel tagada ja toetada liidu *acquis*’ järgimist ja kohaldamist isikuandmete kaitse valdkonnas**. Selles valdkonnas kohaldatavaid liidu õigusakte, eelkõige määrust (EL) 2016/679

⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_2103#European%20Data%20Spaces

⁵ Andmestrateegia, lk 2 ja 3.

⁶ Seletuskiri, lk 1.

⁷ Seletuskiri, lk 1.

(isikuandmete kaitse üldmäärus) käsitatakse eeltingimusena, millele võivad tugineda edasised õigusaktide ettepanekud, ilma et see mõjutaks või häiriks asjaomaste kehtivate õigusnormide kohaldamist, sealhulgas seoses järelevalveasutuste pädevuse ja muude juhtimisaspektidega⁸.

13. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektori arvates on seetõttu väga tähtis, et ettepaneku tekstis **vältitaks selgelt vasturääkivusi ja võimalikku vastuolu isikuandmete kaitse üldmäärusega**. Seda ei tuleks teha mitte ainult õiguskindluse huvides, vaid ka selleks, et vältida olukorda, kus ettepanek ohustab otseselt või kaudselt Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „Eli toimimise leping“) artiklis 16 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 8 sätestatud põhiõigust isikuandmete kaitsele.
14. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad käesolevas ühisarvamuses eelkõige tähelepanu vastuoludele Eli andmekaitsealaste õigusaktidega (ja ka muude Eli õigusaktidega, nagu avaandmete direktiiv) ning näiteks õiguskindlusega seotud probleemidele, mis tekiksid käesoleva ettepaneku jõustumisel.
15. Kuna selles ühisarvamuses käsitletav ettepanek tekitab märkimisväärsel hulgal tõsisemaid, sageli omavahel seotud probleeme seoses põhiõigusega isikuandmete kaitsele, **ei ole selle ühisarvamuse eesmärk esitada ammendavat loetelu küsimustest, millega seadusandjad peavad tegelema, ega alati ka alternatiivseid ettepanekuid või sõnastussoovitusi**. Selle asemel on **selle ühisarvamuse eesmärk käsitleda ettepanekuga seotud peamisi probleeme**. Samal ajal on Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor valmis andma lisaselgitusi ja vahetama teavet komisjoniga.
16. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor on teadlikud ka sellest, et ettepaneku vastuvõtmise protsess on käimas, ning rõhutavad, et **nad on kaasseadusandjate käsutuses, et anda kogu protsessi vältel lisanõu ja soovitusi**, et eelkõige tagada: õiguskindlus füüsiliste isikute, ettevõtjate ja riigiasutuste jaoks; andmesubjektide isikuandmete nõuetekohane kaitse kooskõlas Eli toimimise lepingu, Eli põhiõiguste harta ja andmekaitset käsitleva *acquis*'ga; kestlik digikeskkond, sealhulgas vajalik kontrolli- ja tasakaalustussüsteem.
17. Üleskutse kaasata andmekaitseasutused on võimalike oluliste seoste tõttu ettepanekuga⁹ asjakohane ka Euroopa andmealase õigusakti mis tahes tulevase ettepaneku puhul.

⁸ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 3/2020 Euroopa andmestrategie kohta, punkt 64: „Kõigele lisaks rõhutab Euroopa Andmekaitseinspektor, et seoses tulevaste juhtimismehhanismidega tuleb nõuetekohaselt austada **sõltumatute andmekaitse järelevalveasutuste** pädevust. Peale selle nõuab andmete ulatuslikuma kasutamiseni viiva strateegia rakendamine **andmekaitseasutuste ja muude riiklike järelevalveasutuste ressursside**, eelkõige **tehniliste teadmiste ja võimekuse, märkimisväärset suurendamist**. Edendada tuleks asjaomaste riiklike järelevalveasutuste, sealhulgas andmekaitse järelevalveasutuste vahelist koostööd ja ühisuurimisi.“

⁹ Ettepanekule lisatud mõjuhinnangu (SWD (2020) 295 final) leheküljel 6 täpsustatakse, et (poolpaks kiri lisatud) „Käesolev algatus on **Euroopa andmestrategieas välja kuulutatud kaheetapilise lähenemisviisi esimene etapp**. **Algatus** on tingitud tungivast vajadusest hõlbustada andmete jagamist seda soodustava **juhtimisraamistiku** kaudu. **Teises etapis** käsitleb komisjon selliseid küsimusi nagu **kes andmeid kontrollib või „omab“, st materiaalseid õigusi seoses sellega, kes ja millistel tingimustel millistele andmetele juurde pääseb ja neid kasutab**. Selliste õiguste kehtestamist uuritakse seoses **andmealase õigusaktiga (2021)**. Sidusrühmade

3 HINDAMINE

3.1 Üldised märkused

18. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnistavad õiguspärasest eesmärgi soodustada andmete kättesaadavust nende kasutamiseks, suurendades usaldust andmevahendajate vastu ja tugevdades andmeajamismehhanisme kogu ELis, rõhutades samas, et isikuandmete kaitse on esmatähtis ja lahutamatu osa usaldusest, mis üksikisikutel ja organisatsioonidel peaks digimajanduse arendamise suhtes olema. Euroopa andmehaldust käsitleva määruse (andmehaldust käsitlev õigusakt) ettepanekut kaaludes tuleb arvesse võtta ka digimajanduse suuremat sõltuvust isikuandmete töötlemisest ning selliste uute tehnoloogiate arengut nagu suure andmestiku analüüs ja tehisintellekt.
19. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad, et kuigi isikuandmete kaitse üldmääruse aluseks on vajadus tugevdada põhiõigust andmekaitsele, keskendub ettepanek selgelt andmete taaskasutamise ja jagamise majandusliku potentsiaali vallandamisele. Seega on ettepaneku eesmärk „parandada andmeajamise tingimusi siseturul“, nagu on märgitud põhjenduses 3. **Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad siiski, et ettepanek (võttes arvesse ka sellele lisatud mõjuhindangut) ei võeta nõuetekohaselt arvesse vajadust tagada isikuandmete kaitse ELi õiguses ette nähtud tasemel. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor leiavad, et selline poliitiline andmepõhise majanduse raamistiku loomise suundumus, ilma et võetaks piisavalt arvesse isikuandmete kaitsega seotud aspekte, tõstatab tõsiseid probleeme põhiõiguste seisukohast.** Sellega seoses rõhutavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et kõik andmetega seotud ettepanekud, sealhulgas tulevased algatused, nagu Euroopa andmealane õigusakt, mis võivad mõjutada isikuandmete töötlemist, peavad tagama ja toetama liidu *acquis'* järgimist ja kohaldamist isikuandmete kaitse valdkonnas.
20. **Lisaks rõhutavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et Euroopa Liidu mudel tugineb liidu väärtuste ja põhiõiguste lõimimisele liidu poliitika arendamise ning et isikuandmete kaitse üldmäärust tuleb käsitleda alusena, millele tuleb rajada Euroopa andmehaldusmudel. Nagu mitmes poliitilises kontekstis, näiteks võitluses COVID-19 pandeemiaga, on juba öeldud, on isikuandmete kaitset käsitlev liidu õigusraamistik pigem liidu väärtustele ja põhimõtetele vastava andmepõhise majanduse arengut soodustav kui takistav tegur.**
21. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor on veendunud, et see ühisarvamus aitab kaasseadusandjatel tagada sellise õigusakti vastuvõtmise, mis on täielikult kooskõlas isikuandmete kaitse alase *acquis'*ga, ning suurendab seetõttu usaldust, säilitades ELi õigusega tagatud tasemel kaitse ELi toimimise lepingu artikli 16 lõike 2 alusel loodud sõltumatute andmekaitseasutuste järelevalve all.

lahknevad huvid ja erinevad seisukohad selle kohta, mis on sellega seoses õiglane ja mis mitte, tekitavad nendes küsimustes kirglikke vaidlusi, mistõttu nende küsimuste käsitlemine nõuab rohkem aega.“

3.2 Ettepaneku ja isikuandmete kaitset käsitleva liidu õiguse vahelise suhtega seotud üldised küsimused

22. Ettepanek sisaldab mitmeid viiteid kooskõlale isikuandmete kaitse üldmäärusega, milles on sätestatud füüsiliste isikute kaitse normid seoses isikuandmete töötlemise ja isikuandmete vaba liikumisega (vt muu hulgas ettepaneku põhjendus 3, põhjendus 28: „Kui andmejägamisteenuse osutajad on vastutavad töötledjad või volitatud töötledjad määruse (EL) 2016/679 tähenduses, peavad nad järgima selle määruse sätteid“).
23. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor leiavad, et võttes arvesse ettepanekus osutatud isikuandmete töötlemise ulatust, peaks põhjendus 3 sisaldama ka viidet direktiivile (EÜ) 2002/58 (e-privaatsuse direktiiv), kuna see on ka osa isikuandmete kaitset käsitlevast liidu *acquis*'st, millega ettepanek peab olema kooskõlas ja ühtne.
24. Üldisemalt leiavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et **nii ettepaneku mõte kui ka sõnastus ei tohi alandada kaitse taset ning tagada tuleb täielik kooskõla kõigi isikuandmete kaitse üldmäärusega kehtestatud põhimõtete ja normidega**, et tõhusalt kindlustada harta artiklis 8 ja ELi toimimise lepingu artiklis 16 sätestatud põhiõigused isikuandmete kaitsele.
25. Võttes arvesse eelöeldut, millele on osutatud käesoleva ühisarvamuse järgmistes punktides, leiavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et **ettepanek läheb märkimisväärselt vastuollu isikuandmete kaitse üldmääruse** ja muude liidu õigusaktidega,¹⁰ eelkõige seoses järgmise viie aspektiga:
 - a) ettepaneku reguleerimisese ja kohaldamisala;
 - b) ettepanekus kasutatud mõisted/terminoloogia;
 - c) isikuandmete töötlemise õiguslik alus;

¹⁰ Kuigi see tähelepanek ei ole rangelt seotud isikuandmete töötlemisega, osutavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor ka segadusele ja mitmetamõistetavusele, mis võib tekkida seoses sellega, kuidas ettepanekut kohaldatakse koos **määrusega (EL) 2018/1807, mis käsitleb isikustamata andmete Euroopa Liidus vaba liikumise raamistikku**. Sellega seoses tuleks märkida, et mõisted „töötlemine“, „kasutaja“, „kutseline kasutaja“ ja „andmete asukohta nõue“ ning muud isikustamata andmeid käsitleva määruse sätted (vt näiteks artikkel 6 „Andmete portimine“) ei pruugi olla **ühtsed** või võivad kattuda ettepanekus sisalduvate mõistete ja muude sätetega. Seoses avaliku sektori asutuste valduses olevate andmete taaskasutamisega, mis on kaitstud statistilise konfidentsiaalsuse alusel, tuleks rõhutada, et hoolimata ettepaneku artikli 3 lõikes 3 sätestatud põhimõttest ei ole artikli 5 lõigetes 3 ja 4 määratletud taaskasutamise tingimused kooskõlas ELi tasandil kehtestatud valdkondlike eeskirjadega, mis käsitlevad statistika eesmärgil kasutatavate konfidentsiaalsete andmete kaitset (vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2009. aasta määrus (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1101/2008 (konfidentsiaalsete statistiliste andmete Euroopa Ühenduste Statistikaametile edastamise kohta), nõukogu määruse (EÜ) nr 322/97 (ühenduse statistika kohta) ja nõukogu otsuse 89/382/EMÜ, Euratom (millega luuakse Euroopa ühenduste statistikaprogrammi komitee) kehtetuks tunnistamise kohta) ning komisjoni 17. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 557/2013, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta seoses juurdepääsuga konfidentsiaalsetele andmetele teaduslikul eesmärgil ja tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 831/2002.

d) isikuandmete ja isikustamata andmete (töötlemise) vahelise piiri hägustumine (ning ebaselge seos ettepaneku ja isikustamata andmete vaba liikumist käsitleva määruse vahel);

e) ettepaneku kohaselt määratavate pädevate asutuste ja organite juhtimine/ülesanded ja volitused, võttes arvesse füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste kaitse eest vastutavate andmekaitseasutuste ülesandeid ja volitusi seoses isikuandmete töötlemisega ning isikuandmete vaba liikumise hõlbustamiseks liidus.

A. Reguleerimisese ja kohaldamisala

26. Ettepaneku artikli 1 lõikes 2 on sätestatud: „Käesolev määrus ei piira muude teatavatesse kategooriatesse kuuluvatele andmetele juurdepääsu või selliste andmete taaskasutamist käsitlevate liidu õigusaktide konkreetsete sätete ega isikuandmete või isikustamata andmete töötlemisega seotud nõuete kohaldamist.

Juhul kui avaliku sektori asutused, andmeajamisteenuste osutajad või andmealtruismi teenuseid osutavad registreeritud üksused peavad sektoripõhise liidu õigusakti kohaselt täitma konkreetseid tehnilisi, halduslikke või korralduslikke lisanõudeid, muu hulgas tulenevalt loaandmise või sertifitseerimise korrast, kohaldatakse samal ajal ka kõnealuse sektoripõhise liidu õigusakti neid sätteid.“

27. **Selguse huvides soovitavad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada ettepaneku artiklisse 1 sätte, milles sätestatakse selgelt ja ühemõtteliselt, et ettepanek ei kahjusta ega mõjuta mingil viisil üksikisikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu ja siseriiklike õigusnormide alusel ning et ettepanekuga ei muudeta andmekaitsealastes õigusaktides sätestatud kohustusi ja õigusi. See täiendus tagaks suurema õiguskindluse ning selle, et ei kahjustata põhiõigust isikuandmete kaitsele.**
28. Sellega seoses on ebaselge, miks sarnane täpsustus on esitatud ettepaneku artikli 9 lõikes 2, mis käsitleb andmeajamisteenuste pakkujaid,¹¹ mitte (*mutatis mutandis*, st viidates ka avaliku sektori asutustele, taaskasutajatele, andmealtruismi organisatsioonidele) ettepaneku artikli 1 kohase horisontaalse sättena.

B. Ettepanekus kasutatud mõisted ei ole kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse määratluste ja mõistetega ning seetõttu tuleb neid muuta või selgitada

29. Mõiste „andmevaldaja“ määratlus ettepaneku artikli 2 punktis 5: „juriidiline isik või andmesubjekt, kellel on liidu või liikmesriigi kohaldatava õiguse kohaselt õigus anda juurdepääs teatavatele tema kontrolli all olevatele isiku- või isikustamata andmetele või õigus neid andmeid jagada“ ei ole kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse üldiste põhimõtete ega ka isikuandmete kaitse üldmääruse sõnastusega.

¹¹ Artikli 9 lõikes 2 on sätestatud: „Käesolev peatükk ei piira muude liidu ja riiklike õigusaktide kohaldamist andmeajamisteenuste osutajate suhtes, sealhulgas järelevalveasutuste õigust tagada kohaldatava õiguse järgimine, eriti seoses isikuandmete kaitse ja konkurentsioigusega.“

30. Sellega seoses märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et õiguslik ebakindlus võib tuleneda asjaolust, et isikuandmete kaitse üldmääruses ei mainita andmesubjekti õigust anda juurdepääs oma isikuandmetele või jagada neid kolmandate isikutega ning veelgi vähem juriidilise isiku samaväärset õigust, mida näib olevat võimalik „andmevaldaja“ määratlusest ekstrapoleerida. Pigem tagab isikuandmete kaitse üldmäärus igale üksikisikule õiguse teda puudutavate isikuandmete kaitsele, mis viitab isikuandmete töötlemist käsitlevatele põhjalikele normidele, mis on siduvad iga andmeid töötleva üksuse (vastutav töötleja/kaasvastutav töötleja) suhtes või andmete töötlemise suhtes vastutava töötleja nimel (volitatud töötleja)¹².
31. **Sellega seoses on Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor veendunud, et selle asemel et sätestada, et juriidilisel isikul on õigus isikuandmetele juurde pääseda või neid jagada, oleks asjakohasem viidata sellele, kas ja millistel tingimustel on isikuandmete teatav töötlemine lubatud või mitte.**
32. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad täpsustada, et isikuandmetele juurdepääs ja nende jagamine kujutab endast isikuandmete töötlemist vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktile 2.
33. Andmekaitsealaste õigusaktide kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik, kui andmesubjekt (tuvastatud või tuvastatav füüsiline isik, keda isikuandmed puudutavad) on andnud nõusoleku oma isikuandmete töötlemiseks ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil või kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 kohaselt saab nõuetekohaselt kohaldada muud asjakohast õiguslikku alust.
34. Eeltoodud kaalutlused põhinevad eelkõige harta artiklil 8: „1. Igaühel on õigus oma isikuandmete kaitsele. 2. Selliseid andmeid tuleb töödelda asjakohaselt ning kindlaksmääratud eesmärkidel ja asjaomase isiku nõusolekul või muul seaduses ettenähtud õiguslikul alusel.“
35. Euroopa Andmekaitseinspektorile teeb muret ka ettepaneku põhjenduse 14 sõnastus (allajoonimine lisatud): „Ettevõtjatel ja andmesubjektidel peaks olema kindlustunne, et avaliku sektori valduses olevaid teatavat liiki kaitstud andmeid taaskasutatakse viisil, mis austab nende õigusi ja huve.“; artikli 11 punkt 6, milles osutatakse „tagatis[tele], mis võimaldavad andmevaldajatel ja andmekasutajatel saada maksejõuetuse korral juurdepääsu oma andmetele“; ning artikkel 19 „Erinõuded, mille eesmärk on kaitsta andmesubjektide ja juriidiliste isikute õigusi ja huve seoses nende andmetega“, kus artikli 19 lõike 1 punktis a viidatakse: „üldhuvi eesmär[kidele], milleks

¹² Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendused 6 ja 7 (poolpaks kiri lisatud):

„(6) Kiire tehnoloogiline areng ja üleilmastumine on tekitanud isikuandmete kaitsele uusi väljakutseid. Isikuandmete kogumise ja jagamise ulatus on märkimisväärselt suurenenud. Tehnoloogia võimaldab nii era- kui ka avaliku sektori asutustel kasutada isikuandmeid oma tegevuses enneolematu ulatuses. Füüsilised isikud avaldavad isikuandmeid üha avalikumalt ja ülemaailmselt. Tehnoloogia on põhjalikult muutnud nii majandust kui ka ühiskondlikku elu ja peaks täiendavalt hõlbustama liidusisest andmete vaba liikumist ning nende kolmandatesse riikidesse ja rahvusvahelistele organisatsioonidele edastamist, tagades samal ajal **isikuandmete kõrgetasemelise kaitse**.

(7) Nende muudatuste tõttu on liidus vaja **tugevat ja ühtsemat andmekaitseraamistikku** ning selle **täitmise tõhusat tagamist**, kuna tähtis on luua **usaldus**, mis võimaldab digitaalsel majandusel areneda kogu siseturu ulatuses. **Füüsilistel isikutel peaks olema kontroll oma isikuandmete üle** ning tugevdada tuleks **õigus- ja tegelikku kindlust** füüsiliste isikute, ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste seisukohast.“

ta [tunnustatud andmealtruismi organisatsioonide registrisse kantud mis tahes üksus] lubab andmekasutajal nende [andmevaldajate] andmeid töödelda.“

36. Sellega seoses märgivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et andmesubjekti õigused ja huvid seoses tema isikuandmetega ning juriidiliste isikute õigused ja huvid seoses neid puudutava teabega ei ole samalaadsed (viimased ei puuduta inimväärlikust ega õigust eraelu puutumatusel ja andmekaitsele, vaid tööstusomandi õigusi, nagu ärisaladused, patendid ja kaubamärgid). Seega, arvestades eespool nimetatud heterogeensust, ei oleks nimetatud sätted mitte ainult kontseptuaalselt „nõrgad“, vaid ka raskesti rakendatavad ja tekitaksid õiguslikku ebakindlust. Näiteks maksejõuetuse korral (millele on osutatud artikli 11 punktis 6) oleksid kehtestatud tagatised, mis võimaldavad andmevaldajatel saada juurdepääsu isikustamata andmetele, praktikas oluliselt erinevad isikuandmete jätkuva töötlemise tingimustest ja piirangutest. Need on tõepoolest erinevad küsimused, mis nõuavad erinevaid lahendusi,¹³ ning viide mõlemale andmeajamisteenuse osutaja kohustusele tagada teenuste osutamise järjepidevus (sealhulgas isikuandmete jagamine) on vähemalt segadust tekitav, kui mitte ilmselgelt vastuolus isikuandmete kaitse üldmäärusega.
37. Artikli 2 lõikes 6 esitatud mõiste „andmekasutaja“¹⁴ on samuti ettepanekus esitatud uus mõiste, mille seos isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 9 sätestatud vastuvõtja¹⁵ mõistega on isikuandmete puhul ebaselge. Sellega seoses märgime, et ettepaneku artikli 11 punktis 1 on sätestatud: „teenuseosutaja ei tohi kasutada andmeid, millega seotud teenuseid ta osutab, muul eesmärgil kui selleks, et anda need andmed andmekasutajate käsutusse, [...]“. See säte koostoimes andmekasutaja mõistega suurendab õiguskindlusetust, kuna isikuandmete kaitse üldmääruses kasutatud mõiste „vastuvõtja“ ja ettepanekus kasutatud mõiste „andmekasutaja“ on erinevad ja tooksid kaasa raskusi praktilisel kohaldamisel. Lisaks võib artikli 2 punktis 6 esitatud määratlus olla eksitav, kui seda tõlgendada viitena füüsilisele või juriidilisele isikule, kellel on luba (või õigus?) kasutada isikuandmeid ärilistel ja mitteärilistel eesmärkidel. Samuti on ebaselge viide sellisele loale ja selle tähendus (selle õiguslik allikas ja mõju).
38. Lisaks on ebaselge ka andmekasutaja mõiste – „füüsiline või juriidiline isik [kellel on luba kasutada andmeid ärilisel ja mitteärilisel eesmärgil]“ – ning isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud mõistete „vastutav töötaja“, „kaasvastutav töötaja“ või „volitatud töötaja“ vastastikune mõju. Peale selle viidatakse ettepanekus vastutava töötaja või volitatud töötaja võimalikule kvalifikatsioonile ja nende isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevatele kohustustele andmeajamisteenuse osutajate

¹³ Näiteks maksejõuetuse korral tuleks tähelepanu pöörata asjaolule, et selle tulemusena muutub andmete töötlemise vastutus. Uus vastutav töötaja teeb eelkõige kindlaks, milliseid andmeid võib töödelda; selgitab välja eesmärgid, mille jaoks andmed algselt saadi; teeb kindlaks andmete jagamise õigusliku aluse; tagab vastavuse andmekaitse põhimõtetele, eelkõige seaduslikkuse, õigluse ja läbipaistvuse; teavitab andmesubjekte muudatustest, mis on seotud nende andmete töötlemisega, ning võtab arvesse, et andmesubjektid võivad kasutada oma õigust esitada vastuväiteid.

¹⁴ Ettepaneku artikli 2 punkt 6: „**„andmekasutaja“ – füüsiline või juriidiline isik**, kellel on seaduslik juurdepääs **teatavatele** isiku- või isikustamata andmetele ja kellel **on luba kasutada kõnealuseid andmeid** ärilisel või mitteärilisel eesmärgil“.

¹⁵ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 9 sätestatud määratluse kohaselt on „**„vastuvõtja“ – füüsiline või juriidiline isik**, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kellele isikuandmed avaldatakse, olenemata sellest, kas tegemist on kolmanda isikuga või mitte. [...]“.

puhul,¹⁶ kuid mitte andmekasutaja või andmealtruismi organisatsioonide puhul (hoolimata asjaolust, et isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt võivad viimased olla ka vastutavad töötledjad, kaasvastutavad töötledjad või volitatud töötledjad).

39. **Üldisemalt rõhutavad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus tuleks kindlaks määrata iga osaleja (andmeajamisteenuse osutaja, andmealtruismi organisatsioon, andmekasutaja) rollid seoses isikuandmete kaitset käsitlevate õigusaktidega (vastutav töötledja, volitatud töötledja või kaasvastutav töötledja) mitte ainult selleks, et vältida mitmetimõistetavust seoses kohaldatavate kohustustega, mis tulenevad isikuandmete kaitse üldmäärusest, vaid ka selleks, et parandada õigusakti loetavust.**
40. Sarnased küsimused, nimelt **ebaselge seos isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud mõistete ja normidega**, on seotud ettepaneku artikli 2 punktis 7 sätestatud mõistega „andmete jagamine“ (viidates muu hulgas „jagatud andmete ühisele või individuaalsele kasutamisele“). Isikuandmete ühine kasutamine (nii andmevaldaja, juriidilise isiku kui ka andmekasutaja poolt) kas otse või vahendaja kaudu on samuti segadust tekitav vähemalt niivõrd, kui see on seotud isikuandmetega.
41. Sarnased probleemid, mida on üksikasjalikumalt kirjeldatud allpool, on seotud mõistega „luba [juriidilistelt isikutelt andmete taaskasutamiseks]“, mille määratlust ettepanekus siiski sätestatud ei ole.
42. Artikli 2 punktis 4 esitatud mõiste „metaandmed“ on samuti isikuandmete kaitse seisukohast problemaatiline, sest see viitab „andme[tele], mis on kogutud füüsilise või juriidilise isiku mis tahes tegevuse kohta eesmärgiga osutada andmeajamisteenust, sealhulgas kuupäev, kellaeg ja asukohaandmed, tegevuse kestus ning teenust kasutava isiku seosed muude füüsiliste või juriidiliste isikutega“. Sellised andmed võivad sisaldada isikuandmeid.
43. Nagu käesolevas ühisarvamuses on üksikasjalikumalt selgitatud, võib artikli 11 punkti 2 arvesse võttes tõlgendada ettepanekut nii, et sellega luuakse õiguslik alus metaandmete töötlemiseks. Ettepaneku artiklis 11 näib olevat sätestatud, et andmeajamisteenuse osutamise tingimusena peaks teenuseosutajal tõepoolest olema võimalik kasutada eespool nimetatud metaandmeid „nimetatud [andmeajamis]teenuse arendamiseks“. Õigusaktis ei ole muu hulgas viidatud sellele, et andmeajamisteenuse osutaja peab isikuandmete töötlemisel tuginema isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 kohasele asjakohasele õiguslikule alusele.
44. **Üldisemalt leiavad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et (nagu ettepanekus endas on sõnaselgelt sedastatud) kuna ettepanek ei piira isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamist, tuleks kohaldada isikuandmete kaitse üldmääruses ette nähtud mõisteid ning neid ei tohiks ettepanekuga kaudselt muuta ega välja jätta ning uued mõisted, niivõrd kui need on seotud isikuandmete töötlemisega, ei tohiks tegelikult sisaldada norme, mis on vastuolus isikuandmete kaitse üldmääruse mõtte ja sõnastusega.**
45. See täpsustus on eriti oluline ettepanekust tuleneva ebaselguse ja õigusliku ebakindluse kumulatiivse mõju tõttu, kuna samas sättes on esitatud rohkem kui üks ebaselge määratlus (vt näiteks ettepaneku

¹⁶ Vt põhjendus 28: „Kui andmeajamisteenuse osutajad on vastutavad töötledjad või volitatud töötledjad määruse (EL) 2016/679 tähenduses, peavad nad järgima selle määruse sätteid.“

artikli 7 lõike 2 punkt c, milles osutatakse „taaskasutajate nõusoleku või loa saamise[le] andmete taaskasutamiseks altruistlikel ja muudel eesmärkidel kooskõlas andmevaldajate otsustega“).

46. **Eeltoodut arvesse võttes soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor teha ettepanek selgemaks ja seda muuta, tagamaks, et isikuandmete puhul puuduks vastuolu isikuandmete kaitse üldmääruse määratluste ja mõistetega.**

C. Õigusliku ebakindluse vältimiseks tuleks ettepanekus täpsustada isikuandmete kaitse üldmääruses isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatavat õiguslikku alust

47. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et ettepaneku mitmes sättes viidatakse „andmevaldajate loale“ andmete kasutamiseks:

– artikli 5 lõige 6: „[...] toetab avaliku sektori asutus taaskasutajaid selliste andmesubjektide nõusoleku ja/või juriidiliste isikute loa taotlemisel, kelle õigusi ja huvisid niisugune taaskasutamine võib mõjutada“; täpsustatud põhjenduses 11: „*Kui see on asjakohane, peaksid avaliku sektori asutused sobivate tehniliste vahendite abil hõlbustama andmesubjektide nõusolekul või juriidiliste isikute poolt neid endid puudutavate andmete taaskasutamiseks antud lubade alusel toimuvat andmete taaskasutamist*“;

– artikli 7 lõike 2 punkt c: „*abistada avaliku sektori asutusi vajaduse korral taaskasutajate nõusoleku või loa saamisel andmete taaskasutamiseks altruistlikel ja muudel eesmärkidel kooskõlas andmevaldajate otsustega, [...]*“;

– artikli 11 lõige 11: „*kui teenuseosutaja pakub vahendeid, et saada andmesubjektide nõusolek või luba juriidiliste isikute poolt kättesaadavaks tehtud andmete kasutamiseks, [...]*“;

– artikli 19 lõige 3: „*Kui tunnustatud andmealtruismi organisatsioonide registrisse kantud üksus pakub vahendeid, et saada andmesubjektide nõusolek või luba juriidiliste isikute poolt kättesaadavaks tehtud andmete kasutamiseks, [...]*“; täpsustatud põhjenduses 36: „*Juriidilised isikud võiksid anda loa töödelda oma isikustamata andmeid mitmesugustel eesmärkidel, mis ei ole loa andmise ajal määratletud.*“

48. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad sellega seoses, et enamikul juhtudel ei ole selge, kas loa objektiks on isikuandmete või isikustamata andmete taaskasutamine või mõlemad.

49. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad ka, et isikuandmete töötlemise korral ei saa ettepanekus osutatud **luba asendada vajadust isikuandmete seadusliku töötlemise ühe asjakohase õigusliku aluse järele vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikele 1**. Teisisõnu öeldes on isikuandmete töötlemine isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt seaduslik ainult sel juhul ja sellises ulatuses, kui kohaldub vähemalt üks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 1 sätestatud õiguslik alus. Ettepanekus tuleks seda aspekti mitmeti mõistatavuse vältimiseks selgelt täpsustada.

50. Isegi kui tõlgendada mõistet „luba“ (mis tuleb siiski määratleda õigusakti ettepaneku tekstis) kui „juriidilise isiku otsust (ärivalikut) lubada isikuandmete töötlemist, kui sellisel juriidilisel isikul on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 kohane õiguslik alus selliseks töötlemiseks“, tuleb

märkida, et ettepaneku mõne sätte sõnasõnaline tõlgendus ei näi toetavat isikuandmete kaitse üldmäärusega kooskõlas olevat tõlgendust, sest neis on sätestatud näiteks, et „[k]ui ei ole võimalik lubada andmete taaskasutamist kooskõlas lõigetes 3–5 sätestatud kohustustega ja puudub muu õiguslik alus andmete edastamiseks määruse (EL) 2016/679 alusel, abistab avaliku sektori asutus taaskasutajaid selliste andmesubjektide nõusoleku ja/või juriidiliste isikute loa taotlemisel“ (ettepaneku artikli 5 lõige 6)¹⁷. Sellistel juhtudel näib luba olevat alternatiiv vähemalt ühele isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 6 sätestatud õiguslikule alusele (andmesubjekti nõusolek).

51. Ettepaneku põhjendus 6 on samuti ebaselge seoses isikuandmete töötlemise asjakohase õigusliku alusega, kuna selles viidatakse „üldisele“ kohustusele tugineda isikuandmete töötlemisel isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 6 sätestatud õiguslikule alusele¹⁸.
52. Teisest küljest, nagu käesolevas arvamuses on üksikasjalikumalt kirjeldatud, märkisid Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor vajadust **selgitada ettepanekus ette nähtud eri stsenaariumide ja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 4 vahelist seost**, reguleerides olukorda, kus isikuandmete töötlemine muul eesmärgil kui see, milleks isikuandmeid koguti, ei põhine andmesubjekti nõusolekul.
53. **Võttes arvesse ettepaneku eesmärki ja sisu, leiavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekule ei saa tugineda kui liidu õigusele, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 1 osutatud eesmärkide täitmine, et põhjendada isikuandmete töötlemist muul eesmärgil kui see, milleks isikuandmeid algselt koguti, kui selline töötlemine ei põhine nõusolekul, nagu on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 4.**
54. **Eeltoodut arvesse võttes soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor täpsustada õigusakti ettepaneku tekstis, et isikuandmete puhul peab nende töötlemine alati põhinema isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 kohasel asjakohasel õiguslikul alusel.**
55. Näitena isikuandmete töötlemise õigusliku alusega seotud võimalikust vastuolust juhime tähelepanu ettepaneku artikli 11 punktile 2, mille kohaselt „andmejägamisteenuste osutamise käigus kogutud metaandmeid võib kasutada ainult nimetatud teenuse arendamiseks“. Sellega seoses tuleb meelde, et ettepanekus osutatud metaandmed¹⁹ võivad kujutada endast teavet tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta ning sellisel juhul tuleb neid töödelda kooskõlas andmekaitsenormidega ja eelkõige nendega, mis käsitlevad töötlemise õiguslikku alust. Kuid nagu on märgitud käesoleva arvamuse punktis 51, ettepanekus seda olulist aspekti ei käsitleta.
56. **Üldisemalt leiavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor selle kohta, et nii eespool nimetatud säte kui ka ettepaneku mis tahes muu säte ei loo eraldiseisvat õiguslikku alust isikuandmete taaskasutamiseks andmekasutajate poolt ning töötlemistoiminguteks, mida**

¹⁷ Vt ka eespool viidatud ettepaneku artikli 7 lõike 2 punkt c, artikli 11 punkt 11, artikli 19 lõige 3.

¹⁸ Eelkõige märgitakse ettepanekute põhjenduses 6, et (poolpaks kiri lisatud): „**Üldiselt** peaks isikuandmete töötlemine tuginema ühele või mitmele määruse (EL) 2016/679 artiklis 6 sätestatud õiguslikule alusele.“

¹⁹ Ettepaneku artikli 2 punkti 4 kohaselt on „metaandmed“ – andmed, mis on kogutud füüsilise või juriidilise isiku mis tahes tegevuse kohta eesmärgiga osutada andmejägamisteenust, sealhulgas kuupäev, kellaeg ja asukohaandmed, tegevuse kestus ning teenust kasutava isiku seosed muude füüsiliste või juriidiliste isikutega“.

teostavad andmeajagamisteenuste osutajad või andmealtruismi organisatsioonid, kuna see säte ei vasta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 3 kohastele isikuandmete töötlemise kriteeriumidele, millele on osutatud artikli 6 lõike 1 punktides c ja e²⁰.

D. Isikuandmete ja isikustamata andmete (töötlemise) vahelise piiri hägustumine ning ebaselge seos ettepaneku ja isikustamata andmete vaba liikumist käsitleva määruse vahel

57. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor nendivad üldise märkuse korras, et võttes arvesse isikuandmete kaitset, võib-olla ka eespool nimetatud vastuolude päritolu või vähemalt õigusakti ebaselgust, on ettepaneku peamine probleem isikustamata andmete töötlemise, mida reguleeritakse teatavate aspektide puhul 14. novembri 2018. aasta määrusega (EL) 2018/1807, mis käsitleb isikustamata andmete Euroopa Liidus vaba liikumise raamistikku (edaspidi „isikustamata andmete vaba liikumist käsitlev määrus“),²¹ ja isikuandmete töötlemise vahelise piiri hägustumine; viimast reguleerib andmekaitset käsitlev õigustik ja see on ajendatud teistsugustest isikuandmete vaba liikumise põhimõtetest.
58. Sellega seoses rõhutavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et isikuandmete ja isikustamata andmete vahel on praktikas raske vahet teha. Tegelikult on isikustamata andmete kombinatsiooni põhjal võimalik tuletada või luua isikuandmeid, st andmeid tuvastatud või tuvastatava isiku kohta,²² eriti kui isikustamata andmed tulenevad isikuandmete anonüümimisest ja seega algselt füüsiliste isikutega seotud teabest. Lisaks, mida rohkem ühendatakse ettepanekus kavandatud stsenaariumide puhul, mis hõlmavad teabe paremat kättesaadavust, taaskasutamist ja jagamist, et „võimaldada suurandmete mustri tuvastamist või masinõpet“,²³ isikustamata andmeid muu kättesaadava teabega, seda keerulisem on tagada anonüümimine suurema andmesubjektide tagasituvastuse ohu tõttu. Seetõttu tuleks seda stsenaariumit silmas pidades igal juhul tagada andmesubjektide põhiõigused eraelu puutumatusel ja andmekaitsele ettepanekus kavandatud eri kontekstides.
59. Samal ajal võib esineda juhtumeid, kus isikustamata andmete suhtes ei kohaldata isikuandmete kaitse üldmäärust, kuna nende päritolu ei ole seotud füüsiliste isikutega. Näiteks tööstusmasinate

²⁰ „3. Lõike 1 punktides c ja e osutatud isikuandmete töötlemise alus kehtestatakse:

a) liidu õigusega või b) vastutava töötleja suhtes kohaldatava liikmesriigi õigusega.

Isikuandmete töötlemise eesmärk määratakse kindlaks selles õiguslikus aluses või see on lõike 1 punktis e osutatud isikuandmete töötlemise osas vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks. See õiguslik alus võib sisaldada erisätteid, et kohandada käesoleva määruse sätete kohaldamist, sealhulgas üldtingimusi, mis reguleerivad vastutava töötleja poolt isikuandmete töötlemise seaduslikkust, töötlemisele kuuluvate andmete liiki, asjaomaseid andmesubjekte, üksuseid, kellele võib isikuandmeid avaldada, ja avaldamise põhjuseid, eesmärgi piirangut, säilitamise aega ning isikuandmete töötlemise toiminguid ja menetlusi, sealhulgas meetmeid seadusliku ja õiglase töötlemise tagamiseks, nagu näiteks meetmed teiste andmetöötluse eriolukordade jaoks, nagu need on sätestatud IX peatükis. Liidu või liikmesriigi õigus vastab avaliku huvi eesmärgile ning on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga.“

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1807, mis käsitleb isikustamata andmete Euroopa Liidus vaba liikumise raamistikku (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 303, 28.11.2018, lk 59–68).

²² Vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 3/2020 Euroopa andmestrateegia kohta, punkt 30.

²³ Seletuskiri, lk 3.

vibratsiooninduritest saadud isikustamata andmed ühendatuna muude isikustamata andmetega, nt masina asukohatuvastusega. Sellised isikustamata andmed ei vaja samal tasemel kaitset nagu isikuandmete anonüümimisest tulenevad isikustamata andmed, sest ainult viimati nimetatuid (nagu ka pseudonüümitud andmeid) ähvardab tõenäoliselt tagasituvastuse oht.

60. **Vältimaks segadusi, mis võivad tekkida ettepaneku kohaldamisel „koos isikuandmete kaitse üldmäärusega“, soovivad Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor ettepanekut muuta, võttes paremini arvesse vahetegemist isikuandmete ja isikustamata andmete ning eri liiki isikustamata andmete vahel.**
61. Hoolimata Euroopa Andmekaitseinspektori murest seoses segaandmestiku mõistega ning omavahel „lahutamatu seotud“ isiku- ja isikustamata andmetega,²⁴ tulevad Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor meelde, et isikustamata andmete vaba liikumist käsitleva määruse artikli 2 punktis 2 on sätestatud järgmine: „Nii isikuandmeid kui ka isikustamata andmeid sisaldavate andmekogude puhul kohaldatakse käesolevat määrust andmekogu isikustamata andmete osa suhtes. Kui andmekogus on isikuandmed ja isikustamata andmed lahutamatu seotud, ei piira käesolev määrus määruse (EL) 2016/679 kohaldamist.“ Seega kohaldatakse segaandmestike suhtes üldjuhul vastutavate töötajate ja volitatud töötajate kohustusi ning isikuandmete kaitse üldmäärusega kehtestatud andmesubjekti õigusi. See järeldus on ettepaneku kontekstis eriti asjakohane, kuna on võimalik, et enamikul juhtudel sisaldavad andmeajamisteenuse osutaja või andmealtruismi organisatsiooni kaudu jagatavad andmekogumid ka isikuandmeid. Kuivõrd isikuandmete ja isikustamata andmete vahele jäävat kolmandat kategooriat ei ole olemas, ei muudaks see andmestiku olemust ja õigussüsteemi isikuandmetena²⁵.
62. **Eeltoodut arvesse võttes juhivad Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor tähelepanu ohule, et ettepanekuga luuakse paralleelsed normid, mis ei ole kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse ega isikustamata andmete vaba liikumist käsitleva määrusega, kahjustades neid ja tekitades raskusi nende praktilisel kohaldamisel.**

E. Ettepaneku kohaselt määratavate pädevate asutuste ja organite juhtimine/ülesanded ja volitused ning andmekaitseasutuste ülesanded ja volitused

63. Ettepanekuga nähakse ette, et liikmesriigid määravad pädevad asutused, et toetada andmete taaskasutamise õigust andvaid avaliku sektori asutusi (ettepaneku II peatükk), ning pädevad asutused, kes jälgivad andmeajamisteenuste ja andmealtruismiga seotud sätete täitmist (ettepaneku III ja IV peatükk).

²⁴ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori märkused ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus raamistiku kohta isikustamata andmete vabaks liikumiseks Euroopa Liidus, avaldatud 8. juunil 2018 aadressil https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/18-06-08-edps_formal_comments_freeflow_non_personal_data_en.pdf.

²⁵ Vt ka komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile „Suunised määruse kohta, mis käsitleb isikustamata andmete Euroopa Liidus vaba liikumise raamistikku“, aadressil: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/guidance-regulation-framework-free-flow-non-personal-data-european-union>.

64. Üldiselt on Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor arvamusel, et kuna paljud ettepaneku kohased pädevate asutuste ülesanded on seotud isikuandmete töötlemisega, on olemas oht, et ettepaneku kohaselt määratud pädevad organid ja asutused sekkuvad sõltumatute andmekaitseasutuste pädevusse ja ülesannetesse. Seetõttu võib muude pädevate asutuste/organite kui andmekaitseasutuste määramine muuta olukorra digivaldkonnas tegutsejate ja andmesubjektide jaoks tõeliselt keerukaks ning mõjutada ka isikuandmete kaitse üldmääruse sätete kohaldamise jälgimise kooskõllalisust. Kui pädevate organite ja asutuste määramine jäetakse liikmesriikide otsustada, võib tekkida ka oht, et reguleerimismeetodid on liidu piires vasturääkivad ja erinevad.

3.3 Avaliku sektori asutuste valduses olevate teatavat liiki kaitstud andmete taaskasutamine

3.3.1 Ettepaneku seos avaandmete direktiivi ja isikuandmete kaitse üldmäärusega

65. Kuigi seletuskirjas märgitakse, et ettepanekuga „täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1024 avaandmete ja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (avaandmete direktiiv),²⁶ täpsustatakse põhjenduses 5, et „[d]irektiiviga (EL) 2019/1024 ja valdkondlike õigusaktidega tagatakse, et avalik sektor teeb rohkem enda loodavaid andmeid kasutamise ja taaskasutamise eesmärgil kergesti kättesaadavaks. Samas on avalikes andmebaasides teatavat liiki andmeid (konfidentsiaalsed äriandmed, statistiliselt konfidentsiaalsed andmed, kolmandate isikute intellektuaalomandi õigustega kaitstud andmed, sealhulgas ärisaladused ja isikuandmed, mis ei ole konkreetsete riiklike või liidu õigusaktide, näiteks määruse (EL) 2016/679 ja direktiivi (EL) 2016/680 alusel kättesaadavad), mida ei tehta tihtipeale kättesaadavaks isegi mitte teadusuuringute või innovatsiooni huvides. Kõnealuste andmete tundlikkuse tõttu peavad teatavad tehnilised ja õiguslikud menetlusnõuded olema täidetud enne andmete kättesaadavaks tegemist, et austada teiste isikute õigusi neile andmetele. Selliste nõuete täitmine on tavaliselt aja- ja teadmistemahukas. See on toonud kaasa kõnealuste andmete alakasutamise. Kuigi mõned liikmesriigid loovad struktuure ja protsesse ning võtavad mõnikord vastu õigusakte sellise taaskasutamise hõlbustamiseks, ei ole see kogu liidus nii.“
66. Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et hoolimata eespool nimetatud täpsustustest näib ettepaneku seos avaandmete direktiiviga olevat ebaselge. Eelkõige võib avaliku sektori valduses oleva teabe laiendatud taaskasutamine tekitada õiguslikku ebakindlust, mis ettepaneku artikli 3 („Andmekategooriad“) kohaselt kehtiks järgmise kohta:

„[...] avaliku sektori asutuste valduses olevate selliste andmete suhtes, mis on kaitstud järgmistel põhjustel:

a) ärisaladus;

b) statistiliste andmete konfidentsiaalsus;

²⁶ ELT L 172, 26.6.2019, lk 56–83.

c) kolmandate isikute intellektuaalomandiõiguste kaitse;

d) isikuandmete kaitse.“

67. Ettepaneku seletuskirjas²⁷ ei selgitata piisavalt sellise laiendatud taaskasutamise ulatust ega ettepaneku ja avaandmete direktiivi vastastikust mõju. Lisaks liigitatakse sama katusmõiste alla (nagu „teiste isikute õiguste austamine“, mis ei ole isikuandmete kaitset silmas pidades asjakohane) „isikuandmete kaitse, aga ka intellektuaalomandi õiguste ja ärisaladuse kaitse“.
68. Võib öelda, et sõnastus „avaliku sektori asutuste valduses oleva[d] sellis[ed] andme[d] [...], mis on kaitstud järgmistel põhjustel“, sealhulgas „isikuandmete kaitse“ (artikli 3 punkt d), on nii:
- kahetsusväärne, kuna selles pakutakse välja andmekaitse reguleerimise idee, mis *takistab* isikuandmete vaba liikumist, selle asemel et kehtestada isikuandmete vaba liikumise normid, kaitstes samal ajal asjaomaste isikute õigusi ja huve, *kui ka*
 - osaliselt ebatäpne, kuna isikuandmete avaandmete direktiivi kohaldamisalast välja jätmise asemel²⁸ on avaandmete direktiivi artikli 1 lõike 2 punktis h sätestatud, et [avaandmete direktiivi ei kohaldata] „dokumentide suhtes, millele juurdepääs on juurdepääsukorra kohaselt välistatud või piiratud isikuandmete kaitse tõttu, ning dokumentide osade suhtes, mis on selle korra kohaselt juurdepääsetavad ja sisaldavad isikuandmeid, mille taaskasutamine on õiguses määratletu kohaselt vastuolus õigusaktiga, millega reguleeritakse üksikisikute kaitset isikuandmete töötlemisel, või kahjustab üksikisiku eraelu puutumatus ja isikupuutumatus, eelkõige isikuandmete kaitset käsitlevate liidu õiguse või siseriikliku õiguse kohaselt“²⁹.
69. Viimast aspekti on siiski täpsustatud ettepaneku põhjenduses 7³⁰. Sellega seoses tõstatavad Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor küsimuse, miks seda olulist küsimust (nagu ka mitut muud isikuandmete kaitsega seotud küsimust) käsitletakse põhjenduses, kuid mitte ettepaneku sisulises osas.
70. Lisaks kuuluvad avaandmete direktiivi artikli 3 lõike 1 kohaselt isikuandmed, mis ei kuulu selle erandi alla, on liidu või liikmesriikide juurdepääsukorra kohaselt vabalt kättesaadavad ja taaskasutatavad nõuetele vastavaks kasutuseks, kahjustamata seejuures eraelu puutumatus ja isikupuutumatus,

²⁷ Vt lk 7: „II peatükiga luuakse mehhanism **teatavatesse kategooriatesse kuuluvate avaliku sektori kaitstud andmete taaskasutamiseks**, mille **tingimuseks on teiste isikute õiguste austamine** (eelkõige isikuandmete kaitse, aga ka intellektuaalomandi õiguste ja ärisaladuse kaitse). See mehhanism ei piira valdkondlike ELi õigusaktide kohaldamist, mis käsitlevad neile andmetele juurdepääsu ja nende taaskasutamist. **Selliste andmete taaskasutamine ei kuulu direktiivi (EL) 2019/1024 (avaandmete direktiiv) kohaldamisalasse**. Selle peatüki sätted ei anna õigust selliseid andmeid taaskasutada, vaid sätestavad ühtlustatud põhitingimused, mille alusel võib lubada selliste andmete taaskasutamist (nt mitteeksklusiivsuse nõue).“

²⁸ Vt avaandmete direktiivi artikkel 1.

²⁹ Vt selle kohta ka avaandmete direktiivi põhjendused 52 ja 53 ning artikli 1 lõige 4 ja artikkel 10, milles viidatakse konkreetselt teadusandmetele.

³⁰ „Määrusega hõlmatud andmed „**jäävad välja direktiivi (EL) 2019/1024 kohaldamisalast**, mis ei hõlma andmeid, mis ei ole kättesaadavad ärilise või statistilise konfidentsiaalsuse tõttu, ega andmeid, mille suhtes kolmandatel isikutel on intellektuaalomandi õigused. **Isikuandmed ei kuulu direktiivi (EL) 2019/1024 kohaldamisalasse, kuivõrd juurdepääsukord** välistab või piirab juurdepääsu sellistele andmetele andmekaitse, eraelu puutumatus ja isikute puutumatus tõttu, eelkõige kooskõlas andmekaitsenormidega.“ (Rõhuasetus lisatud.)

direktiivi kohaldamisalasse ning neid võib teha taaskasutamiseks kättesaadavaks vastavalt samas direktiivis sätestatud tingimustele ja kooskõlas andmekaitsealaste õigusaktide nõuetega. Nagu on märgitud isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 154, ei kahjusta ega mõjuta liidu õigusaktid, mis käsitlevad avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamist, „füüsiliste isikute kaitse taset isikuandmete töötlemisel, nagu see on ette nähtud liidu ja liikmesriigi õigusega, ning eelkõige ei muuda see [isikuandmete kaitse üldmääruses] sätestatud kohustusi ja õigusi“. Selleks peaks ELi seadusandja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise uute põhimõtete ja korra kehtestamisel nägema ette, et selline taaskasutamine peab olema ühitatud isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud õigusega isikuandmete kaitsele³¹.

71. **Sellest tulenevalt rõhutavad Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et avaliku sektori isikuandmete kaitse üldmääruses on juba sätestatud mehhanismid, mis võimaldavad jagada avaliku sektori asutuste valduses olevaid isikuandmeid viisil, mis on kooskõlas üksikisikute põhiõiguste kaitset reguleerivate nõuetega. Seega soovivad Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor viia ettepaneku II peatükk vastavusse isikuandmete kaitset käsitlevate kehtivate õigusnormidega, mis on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruses ja avaliku sektori isikuandmete kaitse taset ELis ei alandata, ning samal ajal vältida olukorda, kus need ebakõlad tekitavad üksikisikute, avaliku sektori asutuste ja taaskasutajate seas õiguskindlustust. Teise võimalusena ja ilma et see piiraks käesolevas ühisarvamuses esitatud täiendavaid täpsustusi mõju kohta, mida ettepaneku normid, mis reguleerivad avaliku sektori asutuste valduses olevate teatavat liiki kaitstud andmete taaskasutamist, avaldavad üksikisikute õigusele eraelu puutumatusele ja andmekaitsele, võiks isikuandmed selle kohaldamisalast välja jätta.**

3.3.2 Artikkel 5: avaliku sektori asutuste kehtestatavad andmete taaskasutamise tingimused

72. Avaliku sektori asutuste valduses olevate andmete taaskasutamise tingimused, mida on üksikasjalikult kirjeldatud põhjenduses 11, on sätestatud ettepaneku artiklis 5. Sellega seoses leiavad Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanek tekitab mõningat muret.
73. **Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor kordavad, et igasugune ettepanekus osutatud isikuandmete töötlemine peab toimuma täielikus kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega ning seega peavad sellega kaasnema asjakohased andmekaitsemeetmed. See tähendab, et isikuandmete taaskasutamisel tuleks alati järgida seaduslikkuse, õigluse ja läbipaistvuse ning ka eesmärgi piiramise, võimalikult väheste andmete kogumise, õigsuse, säilitamise piiramise, usaldusväärsuse ja konfidentsiaalsuse põhimõtet kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 5.**
74. Selle stsenaariumi puhul on õiglus, läbipaistvus ja eesmärgi piiramine esmatähtsad kaitsemeetmed, et võita nende isikute usaldus, kelle isikuandmed on avaliku sektori valduses, andes neile kindlustunde, et nende esitatud teabe taaskasutamine toimub nende õigusi ja huve austades (vt ettepaneku põhjendus 14), st et nende isikuandmeid ei kasutata ootamatul viisil nende vastu. Eesmärgi piiramise põhimõtte tähtsus on selgelt välja toodud seoses meetmetega, mida kaalutakse COVID-19 vastu

³¹ Vt isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 154 ja artikkel 86, kus viidatakse konkreetselt liidu ja liikmesriikide õigusele, mis käsitleb üldsuse juurdepääsu ametlikele dokumentidele.

võitlemiseks, nt terviseandmeid tuleb töödelda vastutavate töötajate tegutsevate tervishoiuasutuste kontrolli all ning neid ei tohi kasutada ärilisel või muul nõuetele mittevastaval eesmärgil³². Sellest tulenevalt peavad avaliku sektori asutused, kes on liikmesriigi või ELi õiguse kohaselt pädevad andma või keelama andmetele juurdepääsu taaskasutamise eesmärgil, võtma arvesse, et isikuandmete taaskasutamine on lubatud üksnes juhul, kui järgitakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis b ja artiklis 6 sätestatud eesmärgi piiramise põhimõtet³³. Vältida tuleks avalike ülesannete täitmiseks (nt transpordi/liikuvuse parandamiseks või tõsiste piiriüleste terviseohtudega võitlemiseks) kogutud ja/või jagatud andmete hilisemat kasutamist tulu saamise eesmärgil (näiteks kindlustus, turustamine jne). Selline funktsioonide laiendamine ei või kujutada endast mitte ainult isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 5 sätestatud andmekaitse põhimõtete rikkumist, vaid võib ka õõnestada üksikisikute usaldust taaskasutamismehhanismi vastu, mis on ettepaneku üks põhieesmärki (vt põhjendused 14 ja 19)³⁴.

75. Sellega seoses tulevad Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor meelde, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 4 täpsustatakse (isikuandmete) nõuetele vastava edasise töötlemise kontseptsiooni. Ettepaneku artikli 2 punktis 2 sätestatud taaskasutamise mõiste määratluse kohaselt tuleb isikuandmete kaitse seisukohast käsitleda taaskasutamist avaliku sektori asutuste valduses olevate isikuandmete edasise töötlemisena hilisemal (ärilisel või mitteärilisel) eesmärgil, mida ei ole täpselt kirjeldatud. Ettepaneku artiklis 5, mis käsitleb taaskasutamise tingimusi, ei ole siiski sätestatud, millistel eesmärkidel võib taaskasutamist seaduslikult lubada, ega täpsustatud, et mis tahes hilisema taaskasutamise eesmärgid tuleb hoolikalt kindlaks määrata ja selgelt sätestada liidu või liikmesriigi õiguses kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktiga c või e ja artikli 6 lõikega 3,³⁵ järgides kõigele lisaks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 nõudeid vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikele 4³⁶.
76. Üldiselt näib, et ettepanekuga ei kehtestata avaliku sektori asutustele õiguslikku kohustust teha nende valduses olevad andmed taaskasutamiseks kättesaadavaks, samuti ei ole selle otsene eesmärk kaitsta isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 23 loetletud eesmäärke.
77. **Seetõttu soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor tungivalt ettepanekut muuta, täpsustamaks, et avaliku sektori asutuste valduses olevate isikuandmete taaskasutamine võib olla lubatud üksnes juhul, kui see põhineb liidu või liikmesriigi õigusel, milles on sätestatud loetelu selgetest nõuetekohastest eesmärkidest, mille jaoks võib edasist töötlemist**

³² Vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus Euroopa andmestrategie kohta, punkt 10.

³³ Vt sellega seoses avaliku sektori andmete direktiivi põhjendus 52.

³⁴ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus Euroopa andmestrategie kohta, punkt 25.

³⁵ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 3 kohaselt tuleks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti c või e kohases liidu või liikmesriigi õiguses muu hulgas kindlaks määrata isikuandmete töötlemise „eesmärgi piirang“ ja „avaldamise põhjused“.

³⁶ Teisalt võib avaliku sektori asutuste valduses olevate ja statistiliste andmete konfidentsiaalsuse alusel kaitstud andmete lisamine ettepaneku II peatüki kohaldamisalasse vastavalt ettepaneku artikli 3 lõike 1 punktile b ja hoolimata artikli 3 lõikes 3 sätestatud põhimõttest olla vastuolus statistikasektoris kehtivate oluliste andmekaitse põhimõtete ja eelkõige eesmärgi piiramise põhimõttega, mis rangelt keelab konfidentsiaalsete andmete kasutamise eesmärkidel, mis ei ole eranditult statistilised, vähendades seega füüsiliste isikute usaldust oma isikuandmete esitamise vastu statistilistel eesmärkidel (vt eespool nimetatud määruse (EÜ) nr 223/2009 (Euroopa statistika kohta) põhjendus 27 ning Euroopa Nõukogu soovitus nr R (97) 18 (mis käsitleb isikuandmete kogumist ja töötlemist statistilistel eesmärkidel) artikli 4 lõiked 1 ja 2).

seaduslikult lubada, või mis kujutab endast demokraatlikus ühiskonnas vajalikku ja proportsionaalset meetet isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 23 osutatud eesmärkide saavutamise tagamiseks.

78. Lisaks ja kooskõlas eespool esitatud soovitusel, et võimaldada andmekasutajatele seaduslikku juurdepääsu isikuandmetele, nagu on osutatud andmekasutajate mõiste määratluses ettepaneku artikli 2 punktis 6, peavad avaliku sektori asutused, kes on liikmesriigi või ELi õiguse kohaselt pädevad andma või keelama sellist juurdepääsu taaskasutamise eesmärgil, tuginema isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 kohasele sobivale õiguslikule alusele, mida kohaldatakse kõnealuse avalikustamise suhtes. Seda aspekti ei ole aga täpsustatud ettepaneku artiklis 5, mis käsitleb avaliku sektori asutuste valduses olevate isikuandmete taaskasutamise tingimusi.
79. Ettepaneku põhjenduses 11 ja sellele vastavates artikli 5 lõigetes 3–6 ei viidata liidu või liikmesriigi õigusele, mis oleks õiguslikuks aluseks vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktile c või e, vaid seal on sätestatud, et (poolpaks kiri lisatud): „Ennekõike tuleks isikuandmeid edastada taaskasutamiseks kolmandale isikule üksnes juhul, kui selline edastamine on lubatud õigusliku alusega.“ Sellega seoses tuleb märkida, et viidata tuleks „isikuandmete kaitse üldmääruse kohasele“ õiguslikule alusele. Lisaks piirdatakse nimetatud põhjenduses avaldusega, et „[k]ui see on asjakohane, peaksid avaliku sektori asutused sobivate tehniliste vahendite abil hõlbustama andmesubjektide nõusolekul või juriidiliste isikute poolt neid endid puudutavate andmete taaskasutamiseks antud lubade alusel toimuvat andmete taaskasutamist. Seejuures peaks avaliku sektori asutus toetama potentsiaalseid taaskasutajaid sellise nõusoleku taotlemisel, luues tehnilised mehhanismid, mis võimaldavad edastada taaskasutajate nõusolekutaotlusi, kui see on praktiliselt teostatav. Anda ei tohiks kontaktandmeid, mis võimaldavad taaskasutajatel andmesubjektide või ettevõtjatega otse ühendust võtta.“
80. Ettepaneku põhjenduse 14 sõnastus on ebaselge ka ettepaneku selle peatüki ja isikuandmete kaitse üldmääruse koosmõju sätestamisel: „[...] Seega tuleks kehtestada täiendavad kaitsemeetmed olukordadeks, kus selliste avaliku sektori andmete taaskasutamine põhineb väljaspool avalikku sektorit toimival andmete töötlemisel. Selline täiendav kaitsemeetme võib sisalduda nõudes, et avaliku sektori asutused peaksid täielikult arvesse võtma füüsiliste ja juriidiliste isikute õigusi ja huve (eelkõige isikuandmete, tundliku äriteabe ja intellektuaalomandi õiguste kaitset), kui kõnealused andmed edastatakse kolmandatesse riikidesse“³⁷.
81. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad veel, et ettepaneku artikli 5 lõikes 6 on sätestatud: „Kui ei ole võimalik lubada andmete taaskasutamist kooskõlas lõigetes 3–5 sätestatud kohustustega ja puudub muu õiguslik alus andmete edastamiseks määruse (EL) 2016/679 alusel, [...]“. Sellega seoses on Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor arvamusel, et lõigetes 3–5 loetletud tingimusi (mille hulka kuuluvad juurdepääs andmetele ja nende taaskasutamine turvalises töötlemiskeskonnas) ei saa pidada

³⁷ Lisaks märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et avaliku sektori asutused ei peaks andmesubjektide õigusi ja huve kaitsvat õigusraamistikku mitte ainult arvesse võtma, vaid seda ka järgima.

alternatiiviks isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 6 ammendavalt loetletud õiguslikele alustele, välja arvatud juhul, kui eespool nimetatud lõigetes on viidatud (liidu või) liikmesriigi õigusele³⁸.

82. Lisaks ei ole selge, milline on avaliku sektori asutuse roll taaskasutajate toetamisel, et hankida andmesubjektilt taaskasutamiseks nõusolek. Seoses ettepaneku artikli 5 lõikega 6 märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor täiendavalt, et selle sättega kehtestatakse avaliku sektori asutustele kohustus („abistab“), mille sisu ei ole täpselt kindlaks määratud. Lisaks tuleks ette näha isikuandmete kaitse üldmääruse kohane õiguslik alus, millele tuginedes võetakse andmesubjektidega ühendust, et saada nende nõusolek taaskasutamiseks, ning samuti isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 7 kohane vastutus kehtiva nõusoleku saamise eest³⁹. Sellega seoses tuleks arvesse võtta ka selget jõudude ebavõrdsust, mis esineb sageli andmesubjekti ja avaliku sektori asutuste vahelistes suhetes⁴⁰. Sellega seoses tulevad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud vastutuse põhimõttega meelde, et isikuandmete töötlemiseks sobiva õigusliku aluse valik ning tõendamine, et valitud õiguslikku alust (antud juhul nõusolekut) saab nõuetekohaselt kohaldada, lasub vastutaval töötlejal.
83. **Seepärast soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud seaduslikkuse põhimõttega tungivalt täpsustada ettepaneku artiklis 5 sätestatud taaskasutamise tingimuste juures, et isikuandmete kaitse üldmääruse kohane asjakohane õiguslik alus peab olema sätestatud liidu või liikmesriigi õiguses ning avaliku sektori asutused peavad selle seoses isikuandmete mis tahes hilisema taaskasutamisega täpselt kindlaks tegema.**
84. Muud ettepanekus eesmärgiks seatud usalduse suurendamise põhielemendid on õigluse ja läbipaistvuse põhimõtte. Nende põhimõtete kohaselt peavad üksikisikud olema täielikult teadlikud sellest, kas isikuandmeid, mida nad esitavad avaliku sektori asutustele või mida samad asutused avalike ülesannete täitmisel edasi töötlevad, taaskasutatakse ja millistel eesmärkidel, samuti vastuvõtjad või vastuvõtjate kategooriad, kellele isikuandmed avaldatakse, võttes arvesse, et enamikul juhtudel on andmesubjektid siseriikliku õiguse kohaselt kohustatud esitama oma isikuandmed avaliku sektori asutustele õiguslike kohustuste tõttu või seetõttu, et nad taotleavad avalikku meedet või teenust⁴¹.
85. Ettepaneku artiklis 5 sätestatud taaskasutamise tingimuste hulgas ei ole aga viidet avaliku sektori asutuste kohustusele teavitada andmesubjektide isikuandmete kaitse üldmääruse alusel ega vajadusele kaasata neid nende isikuandmete taaskasutamist võimaldavasse protsessi. See mitte ainult ei kahjusta isikuandmete kaitse üldmäärusega kehtestatud õigluse ja läbipaistvuse põhimõtet, millega tagatakse, et üksikisikutel on selge ülevaade ja kontroll oma isikuandmete võimaliku kasutamise üle, vaid on ka vastuolus ettepaneku samasuguse eesmärgiga, milleks on suurendada andmesubjektide

³⁸ Selguse huvides tuleks ka täpsustada, et artikli 5 lõikes 7 osutatud intellektuaalomandi õigused ei võimalda isikuandmete töötlemist (ei kujuta endast õiguslikku alust).

³⁹ Kas see oleks avaliku sektori asutuse või taaskasutaja kohustus?

⁴⁰ Veel tuleks meelde tuletada, et nõusolek ei ole enamikul juhtudel sobiv õiguslik alus avaliku sektori asutuste tehtavate töötlemistoimingute jaoks. Vt Euroopa Andmekaitseinspektor suunised 5/2020 määruse 2016/679 kohase nõusoleku kohta aadressil https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-052020-consent-under-regulation-2016679_en.

⁴¹ Vt kohtuotsus, Euroopa Liidu Kohus, 1.10.2015, Smaranda Bara jt, C-201/14, ECLI:EU:C:2015:638.

kindlustunnet, et andmeid „taaskasutatakse viisil, mis austab nende õigusi ja huve“⁴². **Seetõttu soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada ettepanekusse selge viite avaliku sektori asutuste kohustusele teavitada andmesubjekte vastavalt isikuandmete kaitse üldmäärusele, et toetada neile andmekaitsealaste õigusaktidega antud õiguste kasutamist, eelkõige õigust esitada vastuväiteid vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 21. Sellega seoses soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor määrata ettepanekus kindlaks ka piisavad vahendid, mille abil üksikisikud saavad avatud ja koostööl põhineval viisil osaleda oma isikuandmete taaskasutamist võimaldavas protsessis.**

86. Selleks et saavutada mõistlikul tasemel usaldus taaskasutamismehhanismi vastu, peavad avaliku sektori asutused, kes on liikmesriigi või liidu õiguse kohaselt pädevad andma andmetele juurdepääsu nende taaskasutamiseks, järgima võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtteid ja kaaluma erikaitset, mida nõutakse tavaliselt isikuandmete eriliikidega tegelevatelt konkreetsetelt sektoritelt, nagu tervishoiusektor, kui nad kehtestavad taaskasutamiseks juurdepääsu võimaldamise ulatuse ja tingimused. Nende otsuste tegemisel tuleks hoolikalt kaaluda ka isikuandmete täpsust, säilitamise piiramist, usaldusväärust ja konfidentsiaalsust ning võimalikku mõju asjaomastele andmesubjektidele.
87. **Sellega seoses juhivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor seadusandja tähelepanu vajadusele käsitleda isikuandmete taaskasutamise eeskirjade kehtestamisel isikuandmete kaitsmiseks vajalikke nõudeid, eelkõige nn tundlikes sektorites, nagu tervishoiusektor, samuti seonduvaid tingimusi ja konkreetseid andmekaitsemeetmeid.**
88. Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt on eeskätt andmekaitsealane mõjuhindang peamine vahend, millega tagatakse, et andmekaitsealaseid võetakse nõuetekohaselt arvesse ning üksikisikute õigused ja huvid on piisavalt kaitstud, et suurendada nende usaldust taaskasutamismehhanismi vastu. Seetõttu soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada ettepaneku teksti nõue, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 35⁴³ kohase andmetöötluse korral peavad avaliku sektori asutused tegema andmekaitsealase mõjuhindangu. Andmekaitsealane mõjuhindang aitab kindlaks teha taaskasutamise seotud riskid ja asjakohased andmekaitsemeetmed nende riskide vähendamiseks eelkõige konkreetsetes sektorites, kus tavaliselt tegeldakse isikuandmete eriliikidega. Lisaks sellele, et taaskasutamist käsitlev otsus põhineb liidu või liikmesriigi õigusel, peaks see eelkõige mõnes tundlikus sektoris (tervishoiusektor, aga ka transpordi- või energiavõrgud) põhinema kõnealusel hinnangul ja ka taaskasutajatele esitatavatel eritingimustel ja andmesubjektide jaoks ette nähtud konkreetsetel kaitsemeetmetel (näiteks anonüümitud andmete tagasituvastuse ohtude selgitamine ja kaitsemeetmed nende ohtude vastu). Sellise hindamise tulemused tuleks võimaluse korral avalikustada kui usalduse ja läbipaistvuse suurendamise lisameede⁴⁴.
89. Seoses taaskasutamise tingimustega on ettepaneku artikli 5 lõikes 3 täpsustatud, et avaliku sektori asutused „võivad“ kehtestada kohustuse taaskasutada ainult eelnevalt anonüümitud või

⁴² Vt ettepaneku põhjendus 14.

⁴³ Vt sellega seoses avaliku sektori asutuste direktiivi põhjendus 53.

⁴⁴ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise direktiivi uuestisõnastamise ettepaneku kohta, kättesaadav aadressil: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/18-07-11_psi_directive_opinion_en.pdf.

pseudonüümitud isikuandmeid. See tähendab, et avaliku sektori asutused ei ole kohustatud isikuandmeid eeltöötlemata, et teha taaskasutajatele kättesaadavaks üksnes eelnevalt anonüümitud või pseudonüümitud isikuandmed. Järelikult võivad avaliku sektori asutused avaldada taaskasutajatele isegi neid andmeid, mis võimaldavad otseselt tuvastada füüsilisi isikuid, keda andmed puudutavad, kui anonüümitud andmete pakkumine „ei vasta taaskasutaja vajadustele“⁴⁵. Sellisel juhul võivad avaliku sektori asutused ettepaneku artikli 5 lõike 4 kohaselt lubada taaskasutada isikuandmeid kohapeal või üle võrgu turvalises töötlemiskeskkonnas. Võttes aga arvesse tagasituvastuse meetodite kiiret arengut ja kõrgtasemel arvutiressursside kättesaadavust, peaks seadusandja võtma arvesse, et anonüümimist, pseudonüümimist ja isegi turvaliste keskkondade kasutamist ei saa alati pidada turvanõrkusevabaks, seda eriti pika aja jooksul.

90. Sellega seoses peavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor kiiduväärseks seda, et ettepaneku põhjenduses 11 nähakse ette, et avaliku sektori asutus võib seada „turvalise töötlemiskeskonna kasutamise tingimuseks selle, et taaskasutaja allkirjastab konfidentsiaalsuslepingu, millega keelatakse avalikustada kolmandate isikute õigusi ja huve kahjustavat teavet, mille taaskasutaja võib olla saanud hoolimata kehtestatud kaitsemeetmetest“. **Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovitavad siiski lisada viite sellisele konfidentsiaalsuslepingule õigusakti ettepaneku artiklis 5 sätestatud taaskasutamise tingimustesse. See leping peaks ka keelama taaskasutajatel mis tahes üksikisiku, keda andmed puudutavad, tagasituvastamise ning sisaldama taaskasutajate kohustust hinnata pidevalt tagasituvastamise ohtu ja teatada kõigist andmetega seotud rikkumistest, mille tulemuseks on asjaomaste isikute tagasituvastamine, mitte ainult andmekaitseasutusele ja andmesubjektidele vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitele 33 ja 34, vaid ka asjaomasele avaliku sektori asutusele.**
91. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad, et igal juhul ei saa anonüümimist ja pseudonüümimist asetada samale tasemele ning avaliku sektori asutused peaksid taaskasutamise hindamisel andmekaitse seisukohast andma neile erineva kaalu. Anonüümimine on tõepoolest vahend, mis toetab avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamist konkurentsi soodustavas perspektiivis, vastates samal ajal ka mitmesugustele andmekaitsealastes õigusaktides sätestatud nõuetele, arvestades, et isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 26 määratletud anonüümne teave ei kuulu nimetatud õigusaktide kohaldamisalasse. Vastupidi, pseudonüümitud teavet (mille tulemuseks võib olla füüsilise isiku tagasituvastus lisateabe kasutamise teel) tuleks siiski käsitleda isikuandmetena, mis tähendab muude andmekaitsealaste õigusaktidega nõutavate meetmete kohaldamist, vähendades samal ajal ohtu andmesubjektidele ning aidates avaliku sektori asutustel ja taaskasutajatel täita andmekaitsekohustusi (eelkõige lõimitud andmekaitse, vaikimisi andmekaitse ja võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtet). Viimased kaalutlused kehtivad ka ettepaneku artikli 5 lõikes 4 ette nähtud meetmete kohta, mida avaliku sektori asutused võivad taaskasutamise tingimustena kehtestada.

3.3.3 Artikli 5 lõige 11: väga tundlike isikustamata andmete taaskasutamine

92. Artikli 5 lõikes 11 on kasutatud mõistet „isikustamata andmed“, mis on liidu õiguse kohaselt määratletud kui „väga tundlikud“, seoses andmete edastamisega kolmandatele riikidele. Ettepaneku

⁴⁵ Vt ettepaneku põhjendus 11.

põhjenduses 19 on esitatud mõned näited: „tervishoiu valdkonnas võiks väga tundlikeks terviseandmeteks pidada teatavaid andmestikke, mida hoiavad rahvatervise süsteemis osalejad, näiteks riiklikud haiglad“, „näiteks tervishoiu Euroopa andmeruumi või muude valdkondlike õigusaktide kontekstis“. Selliste isikustamata andmetega seoses võtab komisjon vastu delegeeritud õigusaktid, millega kehtestatakse eritingimused, mida kohaldatakse selliste andmete edastamisel kolmandatele riikidele.

93. Sellega seoses märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et isegi kui anonüümist andmestikus sisalduv teave ei kujuta endast füüsilise isiku otsese tuvastamise või eraldi väljatoomise ohtu, võib selle teabe ühendamisel muu kättesaadava teabega kaasnedes kaudse tuvastamise oht, nii et see kuulub tõenäoliselt isikuandmete määratluse alla. Mida rohkem teavet on kättesaadav ning mida rohkem andmeid taaskasutatakse ja jagatakse, seda keerulisem on tagada aja jooksul anonüümimist ⁴⁶. Seetõttu soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhtida tähelepanu asjaolule, et juba praegu – ja üha enam ka tulevikus – kuulub suur osa tehisintellekti, masinõppe, asjade interneti, pilvandmetöötluse ja suurandmete analüüsi meetodite abil loodud ja töödeldud andmetest tõenäoliselt sageli isikuandmete määratluse alla. Selle stsenaariumi puhul **kutsuvad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor seadusandjat üles arvestama, et isegi ettepanekus ette nähtud isikustamata väga tundlike andmete taaskasutamine võib mõjutada isikuandmete kaitset, eriti kui sellised isikustamata andmed on isikuandmete ja seega algselt üksikisikutega seotud teabe anonüümimise tulemus**. Ka sellistel juhtudel tuleb täielikult tagada andmesubjektide põhiõigused eraelu puutumatusele ja andmekaitsele. Lisaks soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tungivalt selgitada mõistet „väga tundlikud isikustamata andmed“, esitades vähemalt konkreetseid näiteid.

3.3.4 Artikkel 6: andmete taaskasutamise tasud

94. Ettepaneku artiklis 6 kavandatud tasude kohta märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et avaandmete direktiiv sisaldab selget viidet „anonüümimise kuludele“ põhjendustes 36 ja 38 ning artikli 6 lõigetes 1, 4 ja 5. Eelkõige on avaandmete direktiivis sätestatud dokumentide tasuta taaskasutamise erand, et avaliku sektori asutused saaksid võtta taaskasutajatelt tasu mõistlike kulude eest, mida nad kannavad taaskasutamiseks pakutavate isikuandmete eeltöötlemisel, koondamisel ja/või anonüümimisel olukordades, kus selliste meetodite kasutamine oleks põhjendatud, võttes arvesse selliste andmete taaskasutamiseks pakkumisest tulenevaid suurenenud riske.
95. Arvestades, et teatavatel juhtudel võib avaliku sektori asutuste valduses oleva teabe pseudonüümimine või anonüümimine olla keeruline, aeganõudev ja kulukas ülesanne, mis nõuab eksperditeadmisi, mis ei pruugi alati olla kättesaadavad, soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada ettepaneku artikli 6 lõikesse 5, et **avaliku sektori asutuste poolt**

⁴⁶ Vt sellega seoses artikli 29 tööühma arvamus 05/2014 anonüümimistehnikate kohta (WP 216) ja Euroopa Kohtu 19. oktoobri 2016. aasta otsus kohtuasjas C-582/14: Patrick Breyer vs. Bundesrepublik Deutschland, kus viidatakse direktiivi 95/46/EÜ põhjendusele 26, milles käsitletakse õiguslikke ja praktilisi vahendeid, mille abil võib kolmandate isikute valduses olevate täiendavate andmete kasutamine tagasituvastust mõjutada. Seda küsimust käsitletakse üksikasjalikumalt Euroopa Andmekaitseinspektor tulevastest suunistes anonüümimise/pseudonüümimise kohta.

andmete taaskasutamise lubamise eest võetavate tasude puhul võib nõuetekohaselt arvesse võtta kulusid, mida avaliku sektori asutused kannavad taaskasutamiseks kättesaadavaks tehtud isikuandmete pseudonüümimisel või anonüümimisel.

96. Muu hulgas tuleks märkida, et **ettepanek on vastuolus avaandmete direktiivis sätestatud tasuta taaskasutamise üldpõhimõttega**. Ettepaneku artikli 6 lõikes 1 on sätestatud, et „[a]rtikli 3 lõikes 1 osutatud kategooriatesse kuuluvate andmete taaskasutamist lubavad avaliku sektori asutused võivad võtta tasu selliste andmete taaskasutamise lubamise eest.“ Sellega seoses on koostoime avaandmete direktiiviga ebaselge.
97. Lisaks võib märkida, et kuigi artikli 6 lõikes 5 on sätestatud, et „[t]asud tulenevad kuludest, mis on seotud [...] taaskasutamise taotluste menetlemisega“, näib, et ettepanekuga nähakse ette rahalised stiimulid avaliku sektori asutustele, et võimaldada isikuandmete taaskasutamist.
98. Tuleb ka märkida, et artikli 6 lõige 4 kohustab avaliku sektori asutusi „võtma meetmeid, et luua stiimuleid artikli 3 lõikes 1 osutatud kategooriatesse kuuluvate andmete [mis hõlmavad isikuandmeid] taaskasutamiseks mitteärilistel eesmärkidel ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate poolt kooskõlas riigiabi eeskirjadega“.
99. See aspekt, võttes arvesse ka käesoleva ühisarvamuse üldistes märkustes kirjeldatud ettepanekuga seotud probleeme, on andmekaitse seisukohast problemaatiline nii õigusliku kui ka praktilise rakendamise vaatenurgast. Selgusetus seoses stiimulite liigi ja nende adressaatidega võib eelkõige tõstatada lisaküsimusi selle kohta, kas nõusolek, mis on üks ettepaneku artikli 5 lõikes 6 osutatud isikuandmete taaskasutamise õiguslikest alustest, on asjakohane õiguslik alus, eelkõige seoses üksikisikute valikuvabadusega keelduda andmast nõusolekut oma isikuandmete taaskasutamiseks või see tagasi võtta⁴⁷.

3.3.5 Juhtimine ja institutsioonilised aspektid: artikkel 7 („Pädevad asutused“), artikkel 8 („Ühtne teabepunkt“)

100. Ettepanekus nähakse ette, et liikmesriigid peavad looma avaliku sektori andmete taaskasutamiseks ühtse kontaktpunkti (artikkel 8) ning asutused, kes vastutavad avaliku sektori asutuste toetamise eest tehniliste vahendite ja õigusabiga avaliku sektori andmete taaskasutamise eesmärgil (artikkel 7). Artikli 7 lõike 3 kohaselt võib sellistele pädevatele asutustele teha ülesandeks anda juurdepääs andmetele, sealhulgas isikuandmetele taaskasutamise eesmärgil.
101. Seetõttu abistavad pädevad asutused muu hulgas avaliku sektori asutusi nõusoleku või loa saamisel andmete taaskasutamiseks ning neile võib teha ülesandeks anda juurdepääs avaliku sektori asutuse valduses olevatele andmetele, sealhulgas isikuandmetele taaskasutamise eesmärgil.
102. Esiteks tuleks selgitada artikli 7 lõike 2 punkti c, eelkõige kasutatud terminoloogia ebamäärasuse tõttu („taaskasutajate [...] loa saamisel andmete taaskasutamiseks“); „altruistlikel ja muudel eesmärkidel“;

⁴⁷ Nagu on sätestatud Euroopa Andmekaitsekojaku suunistes 05/2020 isikuandmete kaitse üldmääruse kohase nõusoleku kohta, muudab üldiselt võttes andmesubjekti igasugune surveamine või mõjutamine (mis võib toimuda mitmel eri viisil), mis ei lase andmesubjektil väljendada oma vaba tahet, nõusoleku kehtetuks.

„kooskõlas andmevaldajate otsustega“). Seetõttu on ebaselge ka selle sätte üldine tähendus ([pädevad asutused] „abista[vad] avaliku sektori asutusi vajaduse korral *taaskasutajate nõusoleku või loa saamisel andmete taaskasutamiseks* altruistlikel ja muudel eesmärkidel kooskõlas andmevaldajate otsustega“).

103. Teiseks, hoolimata sellest, et neile asutustele on sisuliselt tehtud ülesandeks toetada ja nõustada avaliku sektori asutusi andmete taaskasutamisel, on osa nende ülesannetest seotud andmekaitsealastes õigusaktides sätestatud kaitsemeetmete rakendamisega ning üksikisikute isikuandmetega seotud õiguste ja huvide kaitse edendamise. Ettepaneku II peatükis ei selgitata siiski, kas ettepaneku artikli 7 alusel võib pädevaks asutuseks määrata andmekaitse järelevalveasutuse, kellele on isikuandmete kaitse üldmäärusega muu hulgas antud ka nõuandvad volitused⁴⁸.
104. Sellega seoses rõhutavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitsekoogu esmalt, et selliste pädevate asutuste määramine ja nende arvu mitmekordistamine, kes võivad teataval määral tegeleda isikuandmete töötlemisega ettepaneku II peatüki alusel, võib teha olukorra avaliku sektori asutuste, taaskasutajate ja andmesubjektide jaoks tõeliselt keeruliseks ning mõjutada ka järjekindlust isikuandmete kaitse üldmääruse sätete kohaldamise jälgimisel. **Seega, kuna isikuandmeid tuleb taaskasutada ettepaneku alusel, leiavad Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et andmekaitse järelevalveasutused peaksid olema ainsad, kes on pädevad tegema järelevalvet sellise isikuandmete töötlemise üle. Kõnealustele asutustele tuleks anda piisavad ressursid, et nad saaksid seda ülesannet tulemuslikult ja tõhusalt täita.**
105. Peale selle, kui määratakse konkreetsed asutused, kes abistavad avaliku sektori asutusi ja andmete taaskasutajaid ning kellele tehakse ülesandeks anda juurdepääs andmetele, sealhulgas isikuandmetele taaskasutamise eesmärgil, ei saa selliseid asutusi nimetada „pädevateks“, sest nad ei tegutse järelevalveasutusena, kes on suuteline jälgima isikuandmete töötlemisega seotud norme ja tagama nende täitmise. Õiguskindluse ja liidu *acquis'* ühtse kohaldamise tagamiseks isikuandmete kaitse valdkonnas kuuluvad selliste määratud asutuste tegevus ja kohustused isikuandmete valdkonnas ka andmekaitseasutuste otsesesse pädevusse ja järelevalve alla.
106. Vastavalt andmekaitseasutuste isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud pädevusele ja ülesannetele on neil juba eriteadmised andmetöötluse nõuetele vastavuse jälgimise ning vastutava töötleja ja volitatud töötleja teadlikkuse suurendamise kohta nende kohustustest seoses isikuandmete töötlemisega. Selleks et tagada kooskõla ettepaneku II peatükis ette nähtud institutsioonilise raamistiku ja isikuandmete kaitse üldmääruse vahel, soovivad Euroopa Andmekaitsekoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor täpsustada, et peamised pädevad asutused, kes teevad järelevalvet isikuandmete töötlemist käsitlevate II peatüki sätete järgimise üle ja tagavad nende täitmise, on andmekaitse järelevalveasutused. Viimatinimetatud asutused peaksid tegema tihedat koostööd konkreetsete asutustega, kes on ettepaneku kohaselt määratud abistama avaliku sektori asutusi ja taaskasutajaid ning kellele on tehtud ülesandeks anda

⁴⁸ Nii on see näiteks seoses olemasolevate andmeruumidega, nagu Prantsusmaa terviseandmete keskus, mille puhul on Prantsusmaa andmekaitseasutus pädev andma juurdepääsu konkreetsetele isikuandmetele. Vt sellega seoses ka andmekaitsealase mõjuhindangu raames andmekaitseasutustele antud nõuandvad volitused, et tagada vastavus isikuandmete kaitse normidele vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 1 punktile l ja artikli 58 lõike 3 punktile a.

juurdepääs andmete taaskasutamiseks, konsulteerides vajaduse korral muude asjaomaste valdkondlike asutustega, et tagada kõnealuste sätete ühtne kohaldamine.

107. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad ka, et ettepaneku artikli 8 lõikes 4 nähakse ette õiguskaitsemehhanism taaskasutajatele, kui nad soovivad vaidlustada taaskasutamise eesmärgil juurdepääsu andmisest keeldumise otsust, mis erineb avaandmete direktiiviga kehtestatud mehhanismist. Avaandmete direktiivi (vt artikli 4 lõige 4) kohaselt hõlmavad õiguskaitsevahendid eelkõige võimalust, et otsuse vaatab läbi erapooletu ja asjakohase pädevusega asutus, näiteks muu hulgas „määruse (EL) 2016/679 kohaselt loodud järelevalveasutus või liikmesriigi kohtuasutus, kelle otsused on asjaomasele avaliku sektori asutusele siduvad“. Ilma et see piiraks käesolevas ühisarvamuses juba esitatud tähelepanekuid vajaduse kohta selgitada ettepaneku koostoiimet avaandmete direktiiviga, juhivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor sellega seoses seadusandja tähelepanu ebakõladele nende kahe õigusnormide kogumi vahel.

3.4 Andmejägamisteenuse osutajate suhtes kohaldatavad nõuded

Seletuskirjast nähtub, et „III peatüki eesmärk on suurendada usaldust isikuandmete ja isikustamata andmete jagamise vastu ning vähendada ettevõtjatelt ettevõtjatele ja tarbijatelt ettevõtjatele suunatud andmejägamisega seotud tehingukulusid, luues andmejägamisteenuse osutajatele teavituskorra. Need teenuseosutajad peavad täitma mitmesuguseid nõudeid, eelkõige nõuet jääda neutraalseks seoses vahetatavate andmetega. Nad ei tohi neid andmeid kasutada muudel eesmärkidel. Füüsilistele isikutele teenuseid pakkuvad andmejägamisteenuste osutajad peavad täitma lisakriteeriumi, mis seisneb usaldussuhtest tulenevas kohustuses teenuseid kasutavate isikute vastu. Sellise lähenemisviisi eesmärk on tagada, et andmejägamisteenused toimiksid avatud ja koostööpõhisel viisil, andes samal ajal füüsilistele ja juriidilistele isikutele parema ülevaate nende andmetest ja kontrolli nende üle. Liikmesriikide määratud pädev asutus vastutab selliste teenuste osutamise seotud nõuete täitmise järelevalve eest“⁴⁹.

108. Ettepaneku artikli 9 lõikes 1, mida on täpsustatud põhjenduses 22, on sätestatud kolm andmejägamisteenuste liiki:
- punktis a juriidilisest isikust andmevaldajate ja potentsiaalsete andmekasutajate vahelised vahendusteenused;
 - punktis b andmesubjektide ja potentsiaalsete andmekasutajate vahelised vahendusteenused;
 - punktis c andmekooperatiivid.
109. Võttes arvesse andmejägamisteenuste esimest liiki, osutatakse artikli 9 lõike 1 punktis a „teenus[tele], mille eesmärk on vahendada juriidilistest isikutest andmevaldajaid ja potentsiaalseid andmekasutajaid, sealhulgas teha kättesaadavaks selliste teenuste võimaldamiseks ette nähtud tehnilised või muud vahendi. Nimetatud teenused võivad hõlmata kahepoolset või mitmepoolset andmevahetust või selliste platvormide või andmebaaside loomist, mis võimaldavad andmeid

⁴⁹ Seletuskiri, lk 7.

vahetada või ühiselt kasutada, samuti eritaristu loomist andmevaldajate ja andmekasutajate kokkuviiamiseks“.

110. Põhjenduses 22 on täpsustatud: „Andmeajamisteenuste osutajad (andmevahendajad) peaksid olema andmepõhises majanduses kesksel kohal kui vahend, mis hõlbustab suure hulga asjakohaste andmete koondamist ja vahetamist. Eri osalejaid ühendavaid teenuseid pakkuvad andmevahendajad võivad aidata kaasa andmete tõhusale koondamisele ja kahepoolse andmeajamise hõlbustamisele. Spetsialiseerunud andmevahendajatel, kes on sõltumatud nii andmevaldajatest kui ka -kasutajatest, võib olla hõlbustav roll uute andmepõhiste ökosüsteemide tekkimisel, mis ei sõltu ühestki märkimisväärse turujõuga osalejast. Käesolevat määrust tuleks kohaldada üksnes selliste andmeajamisteenuste osutajate suhtes, kelle peamine eesmärk on ettevõtte asutamine, õiguslik ja vajadusel ka tehniline suhe ühelt poolt andmevaldajate, sealhulgas andmesubjektide ja teiselt poolt võimalike kasutajate vahel ning kes abistavad mõlemat poolt nendevahelises andmevara tehingus. See peaks hõlmama üksnes teenuseid, mille eesmärk on vahendustegevus määramata arvu andmevaldajate ja andmekasutajate vahel, välja arvatud andmeajamisteenused, mida kasutab andmevaldajate ja -kasutajate suletud rühm.“
111. **Eeltoodut arvesse võttes leiavad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et käesoleva ühisarvamuse üldistes märkustes üldise mureküsimusena osutatud probleem, nimelt oht, et ettepanekuga luuakse paralleelsed normid, mis ei ole kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega, on eriti ilmne seoses ettepaneku III peatükiga. Ei ole selge, kuidas on omavahel seotud ettepaneku artikli 9 sätted, mis viitavad „andmevaldajatele“, „potentsiaalsetele andmekasutajatele“, „andmete vahetamisele või ühisele kasutamisele“, „andmevaldajate ja andmekasutajate kokkuviiamisele“, ning isikuandmete kaitse üldmääruse normid ja põhimõtted.**
112. Tuletame meelde, et andmeajamisteenus kui platvorm, „mille eesmärk on vahendustegevus määramata arvu andmevaldajate ja andmekasutajate vahel“, välja arvatud kasutamine andmekasutajate suletud rühmas, peab niivõrd, kui vahendamine on seotud isikuandmetega, olema kooskõlas eelkõige isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 25 sätestatud lõimitud ja vaikimisi andmekaitse põhimõttega⁵⁰.

⁵⁰ Vt artikli 25 lõige 2: „Vastutav töötleja rakendab asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, millega tagatakse, et vaikimisi töödeldakse ainult isikuandmeid, mis on vajalikud töötlemise konkreetse eesmärgi saavutamiseks. See kehtib kogutud isikuandmete hulga, nende töötlemise ulatuse, nende säilitamise aja ja nende kättesaadavuse suhtes. Nende meetmetega tagatakse eelkõige see, et isikuandmeid **ei tehta vaikimisi ilma asjaomase isiku sekkumiseta määramata füüsiliste isikute ringile kättesaadavaks.**“

Vt ka Euroopa Andmekaitseõukogu suunised 4/2019 lõimitud andmekaitse ja vaikimisi andmekaitse kohta, lk 20:

„Eesmärgi piirangu põhimõtte peamised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse aspektid võivad hõlmata järgmist:

- ettemääratus – õiguspärased eesmärgid tuleb kindlaks määrata enne töötlemise kavandamist;
- spetsiifilisus – eesmärgid tuleb täpselt määratleda, et oleks selge, miks isikuandmeid töödeldakse;
- eesmärgikohasus – töötlemine tuleb kavandada ja töötlemise piirid kehtestada lähtuvalt töötlemise eesmärgist;
- vajalikkus – eesmärk määrab, milliseid isikuandmeid on töötlemiseks vaja;
- vastavus – iga uus eesmärk peab olema kooskõlas andmete kogumise algse eesmärgiga ning selle põhjal tuleb teha meetodis asjakohaseid muudatusi;

113. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu ka andmekaitse põhimõtetele, milleks on isikuandmete töötlemise läbipaistvus (ja eesmärgi piiramine). Nagu on sätestatud artikli 29 tööühma suunistes läbipaistvuse kohta, peaks „andmesubjektil ole[ma] võimalik eelnevalt kindlaks määrata, milline on töötlemise ulatus ja tagajärjed“. „teisisõnu, millist mõju privaatsusavalduses/- teates kirjeldatud konkreetne töötlemine andmesubjektile tegelikult avaldaks“⁵¹.
114. **Andmeajamisteenuste määratlemine platvormina, „mille eesmärk on vahendustegevus määrata arvu andmevaldajate ja andmekasutajate vahel“, kui teatava avaandmete turuna, oleks vastuolus eespool nimetatud andmekaitse põhimõtetega, milleks on lõimprivaatsuse ja privaatsuse vaikesätete, läbipaistvuse ja eesmärgi piiramise põhimõte, kui platvorm ei võimalda andmesubjektil eelvalida ja saada eelnevat teavet oma isikuandmete kasutamise eesmärkide ja kasutajate kohta. Selguse huvides tuleks ettepanekus seda aspekti vähemalt põhjenduses täpsustada.**
115. **Andmevaldajate ja juriidiliste isikute vahelise andmevahendaja mõiste ulatus on samuti ebaselge ja seetõttu tuleks seda veelgi täpsustada**⁵².

– edasise töötlemise piiramine – vastutav töötleja ei tohi ühendada andmekogumeid ega teostada edasist töötlust uute eesmärkide täitmiseks, mis pole algsetega kooskõlas;

– taaskasutamise piirangud – vastutav töötleja peab kasutama tehnilisi meetmeid, sh räsist ja krüpteerimist, et piirata isikuandmete uuteks eesmärkideks kasutamise võimalust. Vastutaval töötlejal peaksid olema ka korralduslikud meetmed, nagu põhimõtted ja lepingulised kohustused, mis piiravad isikuandmete taaskasutamist;

– kontrollimine – vastutav töötleja peab korrapäraselt kontrollima, kas töötlemine on vajalik nende eesmärkide täitmiseks, milleks andmed koguti, ning kas meetod on kooskõlas eesmärgi piiranguga.“

⁵¹ Artikli 29 tööühm, suunised määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta, WP 260, rev.01, lk 7.

⁵² Põhjenduses 22 on täpsustatud: „[...] Välja tuleks jätta **pilveteenuste** osutajad ning **teenusepakkujad, kes saavad andmeid andmevaldajalt, koondavad, rikastavad või muundavad andmeid ning litsensivad saadud andmete kasutamise** andmekasutajatele, loomata otsest seost andmevaldajate ja andmekasutajate vahel, näiteks **reklaami- või andmemaakerid, konsultatsioonifirmad ja ettevõtjad, kes pakuvad andmetooteid, mis on saadud teenuseosutaja poolt andmetele lisaväärtuse andmise teel**. Samal ajal peaks andmeajamisteenuse osutajatel olema lubatud **vahetatavaid andmeid kohandada niivõrd, kuivõrd see parandab andmete kasutatavust**, kui andmekasutaja seda soovib, näiteks teisendada need spetsiaalsesse vormingusse. **Teenused, mis käsitlevad sisu, eelkõige autoriõigusega kaitstud sisu vahendamist, ei peaks kuuluma käesoleva määruse kohaldamisalasse.**

Käesoleva määruse kohaldamisalasse ei peaks kuuluma **andmevahetusplatvormid, mida kasutab ainult üks andmete valdaja**, et võimaldada enda valduses olevate andmete kasutamist, ega platvormid, mis on välja töötatud seoses asjade internetiga ühendatud esemete ja seadmetega ja mille peamine eesmärk on tagada ühendatud eseme või seadme funktsioonid ja võimaldada lisaväärtusteenuseid. „Kauplemiskoordteabe pakkujaid“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punkti 53 tähenduses ning „kontoteabe teenuse pakkujaid“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) nr 2015/2366 artikli 4 punkti 19 tähenduses ei tuleks käsitada andmeajamisteenuste osutajatena käesoleva määruse tähenduses. Üksused, kelle tegevus piirdub andmealtruismi alusel kättesaadavaks tehtud andmete kasutamise hõlbustamisega ja kes tegutsevad mittetulunduslikel alustel, ei peaks kuuluma käesoleva määruse III peatüki kohaldamisalasse, kuna nende tegevus teenib üldist huvi pakkuvaid eesmarke ja suurendab selleks kättesaadavate andmete mahtu.“

116. Üldise tähelepanekuna võib märkida ka seda, et ettepanekus ei täpsustata, **kuidas (vastavalt millisele isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud õiguslikule alusele) andmeajamisteenuse osutajad andmeid andmete jagamise eesmärgil koguvad.**
117. Ei ole ka selge, **kas andmeajamisteenuse osutajad võivad vahendada andmeid, mida avaliku sektori asutused võivad taaskasutada** vastavalt ettepaneku II peatükile.
118. Läbipaistvuse huvides ja kodanike usalduse suurendamiseks (mitte vähendamiseks) on oluline ka selgitada ettepanekus seda, et andmevaldajad ja andmekasutajad saavad andmeajamisteenust teatava hinna eest. Selle aspekti võib tuletada ettepaneku artikli 11 punkti 3 sõnastusest,⁵³ kuid see on ebaselge ja puudulik (see ei anna selget ülevaadet isikuandmete töötlemisega kaasnevatest rahalistest tehingutest). Selge stiimul isikuandmete rahalise väärtuse hindamiseks suurendab ka andmekaitseõuete täitmise kontrollimise tähtsust⁵⁴. Kahjuks ei võeta mõjuhinna⁵⁵ andmekaitsega kaasnevaid ohte arvesse ei sellega seoses ega ka seoses ettepaneku teiste peatükkidega.
119. Lisaks märgivad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanek ei anna näiteks põhjendustes toodud näidete kaudu selget ülevaadet andmeajamisteenuste kasutamise juhtumitest (mille rahalise tehingu aspekt, nagu rõhutatakse, tehakse avalikkusele ja asjaomastele isikutele teatavaks, kui see on nii). Näiteks põhjenduses 22 täpsustatakse, et mis ei ole andmevahetusplatvorm, seda tuleks käsitleda „andmevahendajana“: „Käesoleva määruse kohaldamisalasse ei peaks kuuluma andmevahetusplatvormid, mida kasutab ainult üks andmete valdaja, et võimaldada enda valduses olevate andmete kasutamist, ega platvormid, mis on välja töötatud seoses asjade internetiga ühendatud esemete ja seadmetega ja mille peamine eesmärk on tagada ühendatud eseme või seadme funktsioonid ja võimaldada lisaväärtusteenuseid“, kuid sellega seoses ettenähtud kasutuse juhtu ei sätestata.

3.4.1 Artikli 9 lõike 1 punkti b kohased andmevahendusteenused: teenused, mille eesmärk on vahendada andmesubjekte ja potentsiaalseid andmekasutajaid⁵⁶.

120. Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et sätteid, mis käsitlevad teenuseid, mille eesmärk on vahendada andmesubjekte, kes soovivad oma andmeid kättesaadavaks teha, kasutades määrusega (EL) 2016/679 ette nähtud õigusi, ja potentsiaalseid andmekasutajaid, nagu on sätestatud artikli 9 lõike 1 punktis b, tuleb kohaldada, ilma et see piiraks andmesubjektide

⁵³ Ettepaneku artikli 11 punktis 3 on sätestatud: „teenuseosutaja tagab, et tema teenusele juurdepääsu kord on nii andmevaldajate kui ka andmekasutajate jaoks õiglane ja läbipaistev ega diskrimineeri kumbagi, muu hulgas **hindade** puhul“.

⁵⁴ Sellega seoses töötab Euroopa Andmekaitseõukogu praegu välja suuniseid isikuandmete rahalise tasu eest kogumise ja kasutamise kohta.

⁵⁵ Andmehaldust käsitlevale õigusaktile lisatud mõjuhinna, SWD(2020) 295 final, kättesaadav aadressil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2020:0295:FIN:EN:PDF>.

⁵⁶ Ettepaneku artikli 9 lõike 1 punktis b osutatakse „teenus[tele], mille eesmärk on vahendada andmesubjekte, kes soovivad oma andmeid kättesaadavaks teha, kasutades määrusega (EL) 2016/679 ette nähtud õigusi, ja potentsiaalseid andmekasutajaid, muu hulgas tehes kättesaadavaks selliste teenuste võimaldamiseks ette nähtud tehnilised või muud vahendid“.

isikuandmete kaitse üldmääruse kohaste õiguste ja vastutava töötleja nimetatud määruse kohaste kohustuste tõhusat kohaldamist.

121. Ettepanekus ei täpsustata siiski, millistel tingimustel sellised teenuseosutajad aitaksid tõhusalt üksikisikuid nende isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate õiguste kasutamisel, ega osutata, milliste isikuandmete töötlemise teenustega seoses sellist abi antakse ja millistele andmekasutajatele nimelt⁵⁷.
122. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor on esiteks seisukohal, et andmesubjektide õiguste tõhus kasutamine ja sellise kasutamise võimalik üksikasjalik kord on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruses riiklike järelevalveasutuste järelevalve all vastavalt nimetatud määruse artiklile 51. Selguse puudumine seoses andmesubjektide õiguste kasutamiseks abi andmise täpse korraga, samuti seoses sellise protsessi vastuvõtjate ja nende kohustustega andmesubjektide vastu võib põhjustada veelgi rohkem õiguslikku ebakindlust andmesubjektide õiguste tõhusal kasutamisel nii, nagu on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruses.
123. **Seetõttu soovitavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanek kajastaks ELi õigusraamistikku (isikuandmete kaitse üldmäärus), mille kohaselt võib Euroopa Andmekaitseinspektor kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 70 veelgi täpsustada seda korda ning sellega seotud kohustusi, mida kohaldatakse andmete jagamise teenuse osutajate ja saajate suhtes⁵⁸.**
124. Peale selle ei ole selge, kas ettepaneku artikli 9 lõike 1 punkti b kohased vahendusteenused, mille määratlust ei ole artiklis 2 sätestatud, viitavad üksnes isikuteabe haldamise süsteemidele (ja millises ulatuses). Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor juhivad tähelepanu erinevusele ühelt poolt isikuteabe haldamise süsteemi, mis võimaldab hallata isikuandmeid ja hõlbustab andmesubjektide õiguste kasutamist (andmesubjektiga suhtlemine),⁵⁹ ja teiselt poolt ettevõtjatevaheliste andmejaagamisteenuse osutajate (kelle seos andmemaakleritega on ebaselge) vahel. Viimati nimetatul puhul, kui andmesubjekt asub kaugemal ja on oht, et tal puudub selge ülevaade ja kontroll oma isikuandmete jagamise üle, võivad probleemid olla andmekaitse seisukohast suuremad⁶⁰.

⁵⁷ Ettepaneku artikli 11 punkt 10 on oma sõnastuses ikkagi üsna ebamäärane: „andmesubjektidele teenuseid osutav teenuseosutaja **tegutseb andmesubjektide õiguste kasutamist hõlbustades täielikult nende huvides**, ennekõike

andes andmesubjektidele nõu andmete võimaliku kasutamise ning sellise kasutamisega seotud tingimuste kohta“.

⁵⁸ Sellega seoses töötab Euroopa Andmekaitseinspektor praegu välja andmesubjektide õigusi käsitlevaid suuniseid.

⁵⁹ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori 20. oktoobri 2016. aasta arvamus isikuteabe haldamise süsteemide kohta, kättesaadav aadressil: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/16-10-20_pims_opinion_en.pdf.

⁶⁰ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus Euroopa andmestrategie kohta, punkt 20: „Samal ajal rõhutab Euroopa Andmekaitseinspektor vajadust olla ettevaatlik nende andmemaaklerite rolli suhtes, kes tegelevad aktiivselt suurte andmestike, sealhulgas eri allikatest pärit isikuandmete kogumisega. Nad kasutavad mitmesuguseid andmeallikaid, mida kasutatakse andmetega seotud teenuste jaoks, näiteks andmeid, mis on avalikustatud muudel eesmärkidel; andmeid, mis on pärit avalikest registritest (avaandmed) ning saadud internetist ja sotsiaalmeediast, sageli andmekaitsealaseid õigusakte rikkudes. Sellega seoses märgib Euroopa

125. Kõikidel juhtudel kohaldatakse siiski läbipaistvuse, õigluse ja eesmärgi piiramise põhimõtet.
126. Oma arvamuses isikuteabe haldamise süsteemide kohta märkis Euroopa Andmekaitseinspektor, et „igal juhul on oluline tagada ärimudeli läbipaistvus seoses nende isikutega, kelle andmeid töödeldakse, et nad oleksid teadlikud, millised (isikuteabe haldamise süsteemide ja teiste teenuseosutajate) huvid on kaalul, ning saaksid isikuteabe haldamise süsteeme kasutada täiesti teadlikult“⁶¹.
127. Ettepanekus esitatakse mõned selgitused seoses andmeajamisteenuste osutajatega, kes ei ole asutatud liidus, et määrata kindlaks, kas selline teenuseosutaja pakub teenuseid liidus. See ettepaneku põhjenduses 27 esitatud täpsustus näib olevat kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusega 23. Õiguskindluse huvides võib osutada kasulikuks täpsustada, et isikuandmete töötlemisel kohaldatakse eespool nimetatud väljaspool liitu asutatud andmeajamisteenuste osutajate suhtes isikuandmete kaitse üldmääruse norme ja põhimõtteid.

3.4.2 Artikli 9 lõike 1 punkti c kohased andmevahendajad: andmekooperatiivid

128. Euroopa Andmekaitsekoostöökoogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad, et ettepaneku artikli 9 lõike 1 punktis c esitatud mõiste „andmekooperatiivide teenused“⁶² jääb ebaselgeks nii oma olemuse kui ka sellega seotud kohustuste poolest. Sellega seoses tuleks kehtestada selliste andmeajamisteenuste osutajate selge määratlus ja nende suhtes kohaldatavad kohustused, et vältida mis tahes õiguslikku ebakindlust selliste teenuste osutamisel.
129. Kuigi ettepanekus täpsustatakse, et andmekooperatiivid „püüavad tugevdada üksikisikute positsiooni teadlike valikute tegemisel enne andmekasutuseks nõusoleku andmist, mõjutades andmekasutajate organisatsioonide andmekasutusega seotud tingimusi või võimaluse korral lahendades ühe rühma liikmete vahelisi vaidlusi selle üle, kuidas andmeid kasutada, kui need on seotud mitme sellesse rühma

Andmekaitseinspektor, et suurandmete vahendajate tegevust kontrollitakse üha rohkem ja seda uurivad mitmed riiklikud andmekaitseasutused.“

⁶¹ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori 20. oktoobri 2016. aasta arvamus isikuandmete haldamise süsteemide kohta, lk 13, punkt 52, kättesaadav aadressil: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/16-10-20_pims_opinion_en.pdf.

Vt ka lk 13, punkt 53: „Isikuteabe haldamise süsteemide mudel näib kutsuvat üles arutlema selle üle, kes on meie isikuandmete omanik. ELis on üksikisikutel Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 8 kohaselt põhiõigus oma isikuandmete kaitsele. Selle õiguse kasutamisega seotud üksikasjalikke õigusi ja kohustusi reguleeritakse üksikasjalikumalt hiljuti vastu võetud isikuandmete kaitse üldmäärusega. Need küsimused ei ole spetsiifilised isikuteabe haldamise süsteemidele: isikuandmeid peetakse sageli n-ö valuutaks, mida me maksame nn tasuta teenuste eest internetis. See suundumus ei tähenda siiski, et üksikisikute isikuandmeid võib õiguslikult käsitada varana, millega saab vabalt kaubelda, nagu mis tahes muu turul oleva varaga. Vastupidi, põhimõtteliselt ei ole isikuteabe haldamise süsteemidel võimalik isikuandmeid „müüa“, vaid pigem on nende ülesanne võimaldada kolmandatel isikutel kasutada isikuandmeid **konkreetsel eesmärkil** ja **konkreetsel ajavahemikul** vastavalt **üksikisikute endi poolt kindlaks määratud tingimustele** ja **kõigile muudele kaitsemeetmetele, mis on ette nähtud kohaldatava andmekaitseõigusega**.“

⁶² Ettepaneku artikli 9 lõike 1 punktis c osutatakse „andmekooperatiivide teenus[tele], see tähendab teenus[tele], millega ühest küljest toetatakse andmesubjekte, ühe osanikuga äriühinguid või mikro-, väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid, kes kuuluvad kooperatiivi või **kes annavad enne andmete töötlemisega nõustumist teadliku otsuse tegemise huvides kooperatiivile volitused pidada läbirääkimisi andmetöötlemise tingimuste üle, ning mis teisest küljest teevad võimalikuks mehhanismid seisukohtade vahetamiseks andmetöötlemise selliste eesmärkide ja tingimuste üle, mis esindaksid optimaalselt andmesubjektide või juriidiliste isikute huve**“.

kuuluva andmesubjektiga”,⁶³ tuleb meeles pidada, et läbipaistvuskohustused ja ka andmesubjekti kehtiva nõusoleku tingimus, mis on sätestatud määruse (EL) 2016/679 artikli 6 lõike 1 punktis a, ja selle määruse õigusliku alusega ette nähtud isikuandmete töötlemise tingimus on määratletud ja sätestatud samas määruises.

130. **Seetõttu leiavad Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et üksikisikute olukorda teadliku valiku tegemisel või võimaliku vaidluse lahendamisel selle üle, kuidas andmeid kasutada, ei tule käsitada läbiräägitavate tingimustena, vaid pigem vastutavate töötlejate kohustustena, mis on sätestatud määruises (EL) 2016/679. Sellega seoses tuleb ka märkida, et ettepaneku põhjenduses 24 esitatud viide andmetele, mis on seotud mitme andmesubjektiga, niivõrd kui see puudutab isikuandmeid, ei pruugi olla kooskõlas määruises (EL) 2016/679 sätestatud isikuandmete määratlusega:⁶⁴ „igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku [...] kohta“.**
131. Peale selle, nagu on märgitud ettepaneku põhjenduses 24 saab „määruisest (EL) 2016/679 tulenevaid õigusi [...] kasutada ainult iga üksikisik ning neid ei saa anda ega delegeerida andmeühistule“. Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor leiavad, et selliste põhimõtete sõnastamine koos võimalusega anda „enne andmete töötlemisega nõustumist [...] kooperatiivile volitused pidada läbirääkimisi andmetöötlemise tingimuste üle“ on vähemalt ebaselge, kui mitte otseselt vastuoluline. Isikuandmete töötlemise tingimused on tegelikult need, mis on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruises, mistõttu neid ei saa muuta ega asendada lepinguga või muud liiki erakokkulepetega.

[3.4.3 Artikkel 10: teavitamiskord – registreerimise tingimustele vastamise üldnõuded – teatise sisu, teavitamise tulemus \(ja ajastus\);](#) [artikkel 11: andmeajamisteenuste osutamise tingimused](#)

132. Ettepaneku III peatükis kehtestatakse artikli 9 lõikes 1 kirjeldatud andmeajamisteenuste osutajatele kohustus esitada pädevale asutusele teatis (kohustuslik teatis). Artikli 10 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud normid liikmesriigi jurisdiktsiooni kindlaksmääramise kohta ettepaneku tähenduses. See on andmeajamisteenuse osutaja peamise tegevuskoha liikmesriigi jurisdiktsioon või väljaspool liitu asuva andmeajamisteenuse osutaja seadusliku esindaja asukohaliikmesriigi jurisdiktsioon.
133. Teatises esitatav teave on sätestatud ettepaneku artikli 10 lõike 6 punktides a–h⁶⁵. Lisaks on artikli 10 lõikes 7 sätestatud, et „[t]eenuseosutaja taotluse alusel väljastab pädev asutus ühe nädala jooksul standardteatise, millega kinnitatakse, et teenuseosutaja on esitanud lõikes 4 osutatud teatise“.

⁶³ Ettepaneku põhjendus 24.

⁶⁴ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 1 sätestatud mõiste.

⁶⁵ „Teatis peab sisaldama järgmist teavet:

- a) andmeajamisteenuste osutaja nimi;
- b) teenuseosutaja õiguslik staatus, vorm ja registreerimisnumber, kui teenuseosutaja on registreeritud äriregistris või muus samalaadses avalikus registris;
- c) teenuseosutaja peamise tegevuskoha aadress liidus, kui see on olemas, ja kui see on asjakohane, kõigi muudes liikmesriikides asuvate täiendavate filiaalide või lõike 3 kohaselt määratud esindaja aadress;
- d) teenuseosutaja ja tema tegevuse kohta teavet leida võimaldav veebisait (selle olemasolul);
- e) teenuseosutaja kontaktisikud ja kontaktandmed;

134. Seletuskirjas on rõhutatud, et teavitamiskord „hõlmab teatamiskohustust koos järelkontrolliga selle üle, kas liikmesriikide pädevad asutused täidavad oma tegevusele kehtestatud nõudeid“⁶⁶. Seda aspekti on täpsemalt kirjeldatud ettepaneku põhjendustes 30 ja 31⁶⁷.
135. Seega piirdub andmeajamisteenuse osutaja kontroll artiklis 10 sätestatud (peamiselt formaalsete) nõuete täitmise kontrollimisega pädeva asutuse poolt ning see toimub väga lühikese aja jooksul (ühel nädalal jooksul pärast teavitamiskuupäeva).
136. **Sellega seoses märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et kontrollimiskord on peaaegu deklaratiivne ning et komisjon on valinud kõige leebema korra (vastupidi näiteks lubade andmise korrale). Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et vähemalt seoses isikuandmete töötlemisega peaks kord pakkuma paremat kaitset (st tagama andmesubjektidele rohkem kontrolli ja kaitsemeetmeid, sealhulgas äärmiselt oluliste andmekaitseaspektide suhtes). See võimaldaks tagada ka suurema usalduse, mis on komisjoni eesmärk.**
137. **Selle probleemi lahendamiseks tuleks eelkõige muuta ettepaneku põhjendust 31.**
138. Vastavalt andmekaitsega seotud vastutuse põhimõttele peavad andmeajamisteenuste osutajad muu hulgas suutma tõendada, et nad on kehtestanud põhimõtted ja menetlused, mis võimaldavad andmesubjektidel hõlpsasti kasutada oma individuaalseid andmekaitseõigusi (menetlus andmesubjektide õiguste järgimise tagamiseks), ning peaksid dokumenteerima andmete jagamisega seotud otsused (sealhulgas eelkõige eesmärgid, mille jaoks isikuandmeid jagatakse, ja vastuvõtjad või vastuvõtjate kategooriad, kellele need avaldatakse), mis tõendavad nende vastavust andmekaitsealastele õigusaktidele⁶⁸. Need aspektid (mis peaksid moodustama ettepanekus

f) kirjeldus teenuse kohta, mida teenuseosutaja kavatses osutada;

g) tegevuse alustamise eeldatav kuupäev;

h) liikmesriik, kus teenuseosutaja kavatses teenuseid osutada.“

⁶⁶ Seletuskiri, lk 5.

⁶⁷ „(30) Andmeajamisteenuste jaoks tuleks kehtestada teavitamise kord, et tagada usaldusväärset andmevahetust põhinev andmehaldus liidus. Usaldusväärsest keskkonnast oleks kõige parem kasu saada, kui andmeajamisteenuste osutamiseks kehtestataks konkreetsed nõuded, **ilma et selliste teenuste osutamiseks oleks vaja pädeva asutuse sõnaselget otsust või haldusakti.**

(31) Selleks et toetada teenuste tulemuslikku piiriülest osutamist, tuleks andmeajamisteenuste osutajalt nõuda **teate saatmist üksnes määratud pädevale asutusele liikmesriigis, kus asub tema peamine tegevuskoht või seaduslik esindaja. Teade ei peaks sisaldama enam kui lihtsalt deklaratsiooni kavatsuse kohta osutada selliseid teenuseid ning seda tuleks täiendada üksnes käesolevas määruses sätestatud teabega.**“ (Rõhuasetus lisatud.)

⁶⁸ Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 30 on sätestatud: „Vastutav töötaja ja asjakohasel juhul vastutava töötaja esindaja registreerib tema vastutusel tehtavad isikuandmete töötlemise toimingud. See kanne sisaldab järgmist teavet: a) vastutava töötaja ning asjakohasel juhul kaasvastutava töötaja, vastutava töötaja esindaja ja andmekaitseametniku nimi ja kontaktandmed; b) töötlemise eesmärgid; c) andmesubjektide kategooriate ja isikuandmete liikide kirjeldus; d) vastuvõtjate kategooriad, kellele isikuandmeid on avalikustatud või avalikustatakse, sealhulgas kolmandates riikides olevad vastuvõtjad ja rahvusvahelised organisatsioonid; e) kui isikuandmeid edastatakse kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile, siis andmed selle kohta koos asjaomase kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni nimega, ning juhul, kui tegemist on artikli 49 lõike 1 teises lõigus osutatud edastamisega, siis sobivate kaitsemeetmete kohta koostatud dokumendid; f) võimaluse korral eri andmeliikide kustutamiseks ette nähtud tähtajad; g) võimaluse korral artikli 32 lõikes 1 osutatud tehniliste ja korralduslike turvameetmete üldine kirjeldus. [...]“.

kavandatud märgistuse tuumiku⁶⁹) loovad üldsuse seas suurema usalduse andmeajagamisteenuste osutajate vastu.

139. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad ka, et artiklis 11 sätestatud andmeajagamisteenuste suhtes kohaldatakse punktides 1–11 sätestatud tingimusi. Sellega seoses märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et kuigi tingimustes viidatakse konkurentsiniormide järgimisele (punkt 9), ei hõlma need (ammendavalt loetletud) tingimused andmekaitseiniormide järgimist.
140. **Võttes arvesse eespool nimetatud asjaolusid ja võimalikku ohtu andmesubjektile isikuandmete töötlemisel, mida võivad teha andmeajagamisteenuste osutajad, leiavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus sätestatud deklaratiivne teavitamiskord ei näe ette piisavalt ranget kontrollimenetlust, mida selliste teenuste suhtes kohaldatakse. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovivad uurida alternatiivseid menetlusi, mille puhul tuleks eelkõige arvesse võtta isikuandmete töötlemisega seotud vastutuse ja nõuetele vastavuse vahendite süstemaatilisemat kaasamist isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt, eelkõige toimimisjuhendi või sertifitseerimismehhanismi järgimist.**
141. Samuti võib märkida, et ettepaneku IV peatükis sätestatud kaitsemeetmeid andmealtruismi organisatsioonidele (artikkel 18 „Läbipaistvusnõuded“; artikkel 19 „Erinõuded“) ei ole ettepanekus seoses andmeajagamisteenuste osutajatega ette nähtud, hoolimata ka nende andmeajagamisteenuste võimalikust mõjust asjaomaste isikute õigustele ja vabadustele.
142. See erinevus kahe teavitamiskorra vahel võib anda alust vastupidiseks tõlgenduseks, et andmeajagamisteenuste osutajate suhtes ei kohaldata nõudeid, mis on kehtestatud andmealtruismi organisatsioonidele ja on seotud isikuandmete kaitsega seoses isikuandmete töötlemisega (näiteks teavitades andmevaldajaid mis tahes töötlemisest väljaspool liitu⁷⁰).
143. **Sellega seoses märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor eelkõige, et andmete ühiskasutuse või jagamise kokkulepetega seotud organisatsioonid peaksid järgima teatavaid ühiseid standardeid, mille üle teevad järelevalvet sõltumatud andmekaitseasutused, nagu ettepanekus sõnaselgelt meelde tuletatakse, ning mis ei ole seotud üksnes koostalitlusvõime tingimustega, vaid ka isikuandmete töötlemise seaduslikkuse tagamise ja andmesubjektide õiguste kasutamise hõlbustamise tingimustega (nt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 26 kohaste kaasvastutavate töötlejate omavaheliste kokkulepete kaudu).**
144. Lisaks märgivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus viidatakse stsenaariumidele (metaandmete kasutamine andmeajagamisteenuse arendamiseks vastavalt artikli 11 punktile 2; andmevaldajate ja -kasutajate jätkuv juurdepääs andmeajagamisteenuse osutaja säilitatavatele andmetele pärast viimase maksejõuetuks muutumist vastavalt artikli 11

⁶⁹ Ettepaneku mõjuhinnangu lk-l 19 viidatakse muu hulgas märgistamisele ja sertifitseerimisele: „Sertifitseerimis-/märgistamismehhanismide ja andmealtruismi usaldussüsteemi vastastikune tunnustamine võimaldab koguda ja kasutada andmeid vajalikus ulatuses.“; lk 25 „andmevahendajate sertifitseerimis- või märgistamisraamistik“; lk 26: „Sertifitseerimis- või märgistamisraamistik võimaldaks uutel andmevahendajatel suurendada oma nähtavust andmete jagamise või ühiskasutuse usaldusväärsete korraldajate/juhtijatena.“

⁷⁰ Ettepaneku artikli 19 lõike 1 punkt b.

punktile 6, mis vajavad täpsustamist, et viia need kooskõlla isikuandmete kaitset käsitlevate normide ja põhimõtetega.

145. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad ka, et käesolevas arvamuses esitatud üldised märkused, mis käsitlevad ettepanekus kasutatud mõisteid ja isikuandmete kaitse üldmääruse kohase isikuandmete töötlemise õigusliku aluse küsimust, on samuti asjakohased, võttes arvesse ettepaneku III peatüki sätteid.
146. Peale selle tuleb konkreetselt seoses eesmärgiga tagada parem andmesubjektipoolne kontroll tema isikuandmetele juurdepääsu ja nende kasutamise üle meelde, et eesmärgi piiramise põhimõte on ettevõtete vahelisi andmevahendajaid silmas pidades eriti tähtis. Ettepaneku põhjendus 26,⁷¹ mis näib määravat isikuandmete töötlemise eesmärgi andmete jagamise vahendamise teel kindlaks ilma lisatäpsustusteta, võib tekitada probleeme andmekaitse seisukohast⁷².
147. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor leiavad, et käesoleva ühisarvamuse punktis 3.3 esitatud märkused avaliku sektori asutuste valduses olevate isikuandmete taaskasutamise kohta on asjakohased ka andme jagamisteenuste puhul:

– igasugune isikuandmete jagamine või juurdepääs isikuandmetele peab olema rangelt kindlaks määratud ulatuse ja eesmärgiga ning toimuma täielikus kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega, võttes arvesse seaduslikkuse, eesmärgi piiramise ja andmesubjektide õiguspäraste ootuste nõudeid;

– peaks olema selge, et iga andmetöötlusahelas osaleja, sealhulgas andme jagamisteenuste osutaja ja kasutaja(d), esitab andmesubjektidele isikuandmete kaitse üldmääruse artiklite 13 ja 14 kohase teabe (sageli on selles kontekstis asjakohane isikuandmete kaitse üldmääruse säte artikkel 14, mida kohaldatakse juhul, kui andmesubjekt ei ole saanud isikuandmeid). Sellega seoses soovitame asjaomasesse õigusakti lisada, et andme jagamisteenuste osutaja tagab andmesubjektile kasutusmugavad vahendid, mis annavad talle tervikliku ülevaate sellest, kuidas tema isikuandmeid jagatakse, ning kasutusmugava vahendi nõusoleku tagasivõtmiseks juhul, kui pakutav teenus hõlmab vahendit andmesubjektide nõusoleku saamiseks seoses nende isikuandmete töötlemisega vastavalt ettepaneku artikli 11 punktile 11;

– andmekaitsealane mõjuhindamine on peamine vahend tagamiseks, et andmekaitse nõudeid võetakse nõuetekohaselt arvesse ning üksikisikute õigused ja huvid on piisavalt kaitstud, et suurendada nende usaldust taaskasutamismehhanismi vastu. Seetõttu soovitavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada ettepaneku teksti, et **isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 35 hõlmatud andmetöötluse korral peavad andme jagamisteenuste osutajad (ja andmekasutaja) tegema andmekaitsealase mõjuhindamist**. Ettepanekus kavandatud andmete jagamine võib tõepoolest hõlmata ulatuslikku töötlemist, mis ühendab eri allikatest pärit andmeid ja võib hõlmata

⁷¹ Ettepaneku põhjendus 26: „Andmevaldajate ja andmekasutajate usalduse ja parema kontrolli tagamise võtmelement andme jagamisteenustes on andme jagamisteenuste osutajate neutraalsus seoses vahetatavate andmetega. Seetõttu on vajalik, et andme jagamisteenuste osutajad osaleksid tehingutes **ainult vahendajatena** ega kasutaks vahetatud andmeid **ühelgi muul eesmärgil**. [...]“.

⁷² Vt ka ettepaneku artikli 2 punkt 4: „metaandmed“ – andmed, mis on kogutud füüsilise või juriidilise isiku mis tahes tegevuse kohta **eesmärgiga osutada andme jagamisteenust** [...]“; artikli 2 punkt 7: „andmete jagamine“ – andmevaldaja poolne andmete andmekasutaja käsutusse andmine, **et kasutada jagatud andmeid [...] ühiselt või individuaalselt** [...]“; artikli 11 punkt 1: „teenuseosutaja ei tohi kasutada andmeid, millega seotud teenuseid ta osutab, **muul eesmärgil kui selleks, et anda need andmed andmekasutajate käsutusse** [...]“.

haavatavate andmesubjektide rühmade andmete ja/või isikuandmete eriliike. Sellisel juhul on vastutavad töötajad kohustatud tegema andmekaitsealase mõjuhinnangu kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 35. Lisaks avaldavad andmeajamisteenuse osutaja ja kasutaja(d) võimaluse korral selliste hindamiste kui usaldust ja läbipaistvust suurendava meetme tulemused.

3.4.4 Artiklid 12 ja 13: pädevad asutused ja järelevalve nõuete täitmise üle (koostoimes artiklitega 10 ja 11)

148. Ettepaneku artikli 12 lõikes 3 on sätestatud, et „[m]ääratud pädevad asutused, andmekaitseasutused, liikmesriikide konkurentsiasutused, küberturvalisuse eest vastutavad asutused ja muud asjaomased kõnealuse sektori asutused vahetavad teavet, mida nad vajavad oma ülesannete täitmiseks seoses andmeajamisteenuse osutajatega.“
149. See sõnastus annab andmekaitseasutustele isegi väiksema rolli kui sõnastus, mida kasutatakse ettepanekus seoses andmealtruismi organisatsioonidega, ⁷³ mis viitab „koostööle andmekaitseasutustega“.
150. Nagu on rõhutatud käesoleva ühisarvamuse punktis 3.7, tulevad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor sellega seoses meelde, et paljud selle peatüki ja ettepaneku teiste peatükkide sätted on seotud isikuandmete töötlemisega ning et andmekaitseasutused on põhiseaduslikult pädevad teostama järelevalvet isikuandmete kaitse üle vastavalt harta artiklile 8 ja ELi toimimise lepingu artiklile 16.
151. Võttes arvesse ettepaneku artiklit 13 „Järelevalve nõuete täitmise üle“, olenemata põhjendusest 28, mille kohaselt „käesolev ettepanek ei piira järelevalveasutuste vastutust isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise tagamisel“, leiavad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et nõuete täitmise juhtimine ja järelevalve nõuete täitmise üle tuleks paremini kindlaks määrata, et tagada andmeajamisteenuste osutajate (ja andmealtruismi organisatsioonide) asjakohasem kontroll, sealhulgas isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise kontroll, ning samal ajal vältida kattumist või huvide konflikti ettepaneku alusel loodud asutuste (kes artikli 12 lõike 3 ja artikli 20 lõike 3 sõnastuse kohaselt ei ole andmekaitseasutused) ja andmekaitseasutuste vahel.

⁷³ Artikli 20 lõige 3: „Pädev asutus täidab oma ülesandeid [tunnustatud **andmealtruismi organisatsioonide** registri eest ja ettepaneku IV peatüki nõuete täitmise järelevalve eest vastutava asutusena] **koostöös andmekaitseasutusega**, kui need ülesanded on seotud isikuandmete töötlemisega, ja sama liikmesriigi asjaomaste valdkondlike asutustega. Kõigis **küsimustes, mille puhul tuleb hinnata kooskõla määrusega (EL) 2016/679**, taotleb pädev asutus esmalt kõnealuse määruse kohaselt asutatud pädeva järelevalveasutuse arvamust või otsust ja tegutseb vastavale sellele arvamusele või otsusele.“

Tuleb ka märkida, et põhjenduses 28 on **andmeajamisteenuste osutajaid** arvesse võttes täpsustatud, et „[k]äesolev määrus **ei tohiks piirata** andmeajamisteenuste osutajate kohustust järgida määrust (EL) 2016/679 ega **järelevalveasutuste kohustust tagada kõnealuse määruse järgimine**“. Sama **ei ole** täpsustatud andmealtruismi organisatsioonide puhul.

152. **Seetõttu leiavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et selline juhtimise parem kindlaksmääramine oleks tagatud andmekaitseasutuste määramisega peamisteks pädevateks asutusteks, kes jälgivad ja kontrollivad ettepaneku III peatüki sätete järgimist.**
153. Andmekaitseasutuste määramine ettepaneku III peatüki sätete täitmise üle järelevalve tegemise ja nende täitmise tagamise peamisteks pädevateks asutusteks tagaks ka ühtsema reguleerimisviisi kõigis liikmesriikides ning aitaks seega kaasa ettepaneku ühtsele kohaldamisele. Vastavalt andmekaitseasutuste isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud pädevusele ja ülesannetele on neil juba eriteadmised andmete töötlemise nõuetele vastavuse üle tehtava järelevalve, konkreetsete andmetöötlustoimingute ja andmete jagamise auditeerimise ning piisavate meetmete hindamise valdkonnas, et tagada isikuandmete säilitamise ja edastamise kõrgetasemeline turvalisus, ning vastutavate töötajate ja volitatud töötajate teadlikkuse suurendamise alal nende isikuandmete töötlemisega seotud kohustustest.
154. Andmekaitseasutuste määramist III peatüki sätete üle järelevalve tegemise ja nende täitmise tagamise peamiseks pädevaks asutuseks toetatakse artikli 12 lõikes 3 ette nähtud sättega, mis võimaldab teabevahetust andmekaitseasutuste, riiklike konkurentsiasutuste, küberturvalisuse eest vastutavate asutuste ja muude asjaomaste valdkondlike asutuste vahel, et tagada kõnealuste sätete ühtne kohaldamine.
155. Lisaks leiavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et nõuete täitmise üle järelevalve tegemisel ei saa pädevate asutuste volitused piirduda „õigusega nõuda [...] teavet“, nagu nähtub ettepaneku artikli 13 lõikest 2. See piirang tuleneb kindlasti ettepanekus kavandatud märgistamiskorra deklaratiivsest olemusest, kuigi see ei vasta kontrollitasemele, mida märgistamine nõuab, sest sellise märgistamisega kaasnevad suured ootused andmekaitsekoostöögruupi sätete täitmise suhtes, eelkõige seoses andmesubjektidega.
156. Lõpetuseks rõhutavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et andmekaitseasutustele tuleks anda piisavad ressursid, et võimaldada neil tõhusalt ja tulemuslikult teha vajalikku järelevalvet.

3.5 Andmealtruism

3.5.1 Andmealtruismi ja isikuandmete kaitse üldmääruse kohase nõusoleku vastastikune mõju

157. Ettepanekus osutatud andmealtruismi mõiste hõlmab olukordi, kus füüsilised või juriidilised isikud teevad andmed taaskasutamiseks kättesaadavaks vabatahtlikult ja ilma selle eest tasu nõudmata „üldhuvi eesmärgil, näiteks teadusuuringute eesmärgil või avalike teenuste parandamiseks“⁷⁴.
158. Võib väita, et ettepanek mitte ei loo, vaid formaliseerib/kodifitseerib andmevaldajate võimaluse (mis on ettepanekus määratletud kui andmesubjektide kaasamine) teha andmed vabatahtlikult kättesaadavaks, nagu on juba ette nähtud isikuandmete kaitse üldmääruses. Andmesubjekt võib juba anda nõusoleku teda puudutavate isikuandmete töötlemiseks muu hulgas teadusuuringute eesmärgil.

⁷⁴ Ettepaneku artikli 2 punkt 10.

159. Hoolimata ettepaneku artikli 2 punktis 10 esitatud määratlusest („andmealtruism“ – andmesubjektide nõusolek, et nende kohta käivaid isikuandmeid töödeldakse, või muude andmevaldajate luba kasutada nende isikustamata andmeid ilma selle eest tasu soovimata üldhuvi eesmärgil, näiteks teadusuuringute eesmärgil või avalike teenuste parandamiseks“) ei ole *andmealtruismi* mõiste ikkagi selgelt ja piisavalt määratletud. Eriti ebaselge on see, kas ettepanekus kavandatud nõusolek vastab isikuandmete kaitse üldmääruse kohasele nõusoleku mõistele, sealhulgas sellise nõusoleku õiguspärasuse tingimustele. Peale selle ei ole selge, milline on andmealtruismi lisaväärtus, võttes arvesse juba kehtivat isikuandmete kaitse üldmääruse kohast nõusoleku saamise õigusraamistikku, milles on sätestatud erinõuded nõusoleku kehtivusele.
160. Andmealtruismi organisatsioonide poolset isikuandmete töötlemisel kohaldatakse korraka isikuandmete kaitse üldmäärust ja ettepanekut. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor toetavad eesmärki hõlbustada isikuandmete töötlemist täpselt kindlaksmääratud üldist huvi pakkuvatel otstarvetel, kuid see eesmärk saavutatakse täielikus kooskõlas kohaldatavate andmekaitse normide ja põhimõtetelega. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad eelkõige, et üks isikuandmete kaitse üldmääruse peamisi eesmärke on tagada, et andmesubjekt säilitab kontrolli oma isikuandmete üle. Sellega seoses rõhutavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et **täita tuleb kõiki isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud nõusolekuga seotud nõudeid**.
161. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kinnitavad veel kord, et **asjaomane isik ei saa mingil juhul loobuda põhiõigusest isikuandmete kaitsele**, isegi mitte isikuandmetega seotud altruistliku teona. Isikuandmeid käsitlevad normid ja põhimõtted kehtivad vastutava töötleja (andmealtruismi organisatsioon) suhtes täielikult isegi siis, kui andmesubjekt on andnud andmealtruismi organisatsioonile nõusoleku teda puudutavate isikuandmete töötlemiseks ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil.
162. **Eeltoodut arvesse võttes tuleks ettepaneku sisulises osas täpsustada, et see viitab nõusolekule, mis on määratletud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 11, ning et artikli 7 lõike 3 kohaselt peab andmealtruismi organisatsioon tegema nõusoleku tagasivõtmise sama lihtsaks kui selle andmise⁷⁵.**
163. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad ka asjaolu, et andmed, mida andmealtruismi organisatsioonid töötlevad, võivad hõlmata isikuandmete eriliike, nt terviseandmeid.

⁷⁵ Vt Euroopa Andmekaitseinspektor suunised 5/2020 nõusoleku kohta, punktid 121–122:

„121. Artiklis 6 on sätestatud seadusliku isikuandmete töötlemise tingimused ja kirjeldatud kuut õiguslikku alust, millele vastutav töötleja võib tugineda. Neist kuuhest õiguslikust alusest ühe kohaldatavus tuleb kindlaks teha enne töötlemistoimingu algust ja seoses konkreetse eesmärgiga.

122. Siinkohal on oluline märkida, et **kui vastutav töötleja otsustab tugineda ükskõik millises töötlemise osas nõusolekule, peab ta olema valmis austama andmesubjekti valikut ja peatama kõnealuse töötlemise osa, kui andmesubjekt võtab nõusoleku tagasi**. Sellise mulje jätmine, et andmeid töödeldakse nõusoleku alusel, kui tegelikult tuginetakse mõnele muule õiguslikule alusele, oleks üksikisikute suhtes ebaõiglane.“

164. Samuti rõhutavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et kooskõlas võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega ning kui see on võimalik ja eesmärgipärane, tuleks andmeid töödelda anonüümselt.
165. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt selle üle, et ettepaneku artikli 22 lõikes 3 täpsustatakse, et isikuandmete andmealtruismi organisatsioonile esitamise korral on andmealtruismi nõusolekuvormiga tagatud, et isikutel on võimalik anda konkreetse andmetööstustoimingu jaoks nõusolek ja võtta see tagasi kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega.
166. Sellega seoses leiavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et nõusoleku tagasivõtmise normid, sealhulgas selle tagajärjed, peaksid olema selged. Eelkõige peaks olema selge, kuidas nii andmealtruismi organisatsioon kui ka andmekasutajad täidavad tühistamisaotlusi, sealhulgas kustutades isikuandmed kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõike 1 punktiga b. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tulevad meelde, et andmealtruismi kohta otsuste tegemisel võivad andmekaitsealaseid mõjuhinnanguid teha andmealtruismi organisatsioonid kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 35.
167. Teadusuuringud hõlmavad sageli isikuandmete eriliikide ulatuslikku töötlemist ja jagamist ning seega võib neid teatavatel juhtudel pidada isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt endas suurt ohtu kätkevaks andmetöötluks. Lisaks tuleks sellega seoses teha andmekaitsealaseid mõjuhinnanguid andmekaitseametniku ja eetilise hindamise nõukogu osalusel ning võimaluse korral ja hea tava kohaselt tuleks need avalikustada või avaldada nende kokkuvõtte.
168. Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt tuleks nõusolek anda selge kinnitusena, näiteks kirjaliku kinnituse vormis, sealhulgas elektroonilisel teel, või suulise avaldusena, millega andmesubjekt annab vabatahtlikult, konkreetselt, teadlikult ja ühemõtteliselt nõusoleku teda puudutavate isikuandmete töötlemiseks.
169. Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 33 rõhutatakse, et sageli ei ole isikuandmete kogumise ajal võimalik täielikult kindlaks määrata teadusuuringute eesmärgil toimuva andmetöötluks eesmärki. Seetõttu peaks andmesubjektidel olema võimalik anda oma nõusolek teatavates teadusuuringuvaldkondades, kui järgitakse teadusuuringuvaldkonna tunnustatud eetikanorme⁷⁶. See kajastub ka ettepaneku põhjenduses 38.
170. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad siiski, et isikuandmete kaitse üldmäärusega ei ole lubatud anda sellist nõusolekut üldist huvi pakkuvatel eesmärkidel⁷⁷ (mis

⁷⁶ Vt hiljuti vastu võetud Euroopa Andmekaitseinspektori suunised 5/2020 nõusoleku kohta, eelkõige teadusuuringuteks nõusoleku andmise kohta, lk 30–32.

⁷⁷ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori suunised 3/2020 terviseandmete töötlemise kohta teadusuuringute eesmärgil seoses COVID-19 puhanguga, punktid 42–45:

„42. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti b kohaselt kogutakse andmeid üldjuhul „täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus“.

43. Siiski on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis b sätestatud vastavuseeldus, mille kohaselt „isikuandmete edasist töötlemist [...] **teadusuuringute** [...] **eesmärgil** ei loeta artikli 89 lõike 1 kohaselt algsete eesmärkidega vastuolus olevaks“. Kuna see teema on horisontaalse ja keeruka iseloomuga, käsitletakse seda

ei ole rangelt kindlaks määratud ja viitavad võimalikule teadusuuringutest erinevale ja palju laiemale kohaldamisalale).

171. Ettepaneku põhjenduses 35 viidatakse tõepoolest „üldhuvi eesmärkidele“, esitades (mitte määratluse, vaid) mittetäieliku näidete loetelu, mis hõlmab nii rakenduslikke kui ka erasektori rahastatavaid teadusuuringuid, tehnoloogiaarendust ja andmeanalüüsi⁷⁸.
172. **Eeltoodut arvesse võttes leiavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et komisjon peaks paremini kindlaks määrama sellise andmealtruismi üldhuvi eesmärgid. Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor leiavad, et selline eesmärkide kindlaks määramata jätmine võib tekitada õiguslikku ebakindlust ning alandada isikuandmete kaitse taset ELis. Näiteks peab andmealtruismi organisatsioon teavitama andmevaldajat (sealhulgas andmesubjekt) „üldhuvi eesmärkidest, milleks ta lubab andmekasutajal nende andmeid töödelda,“ kooskõlas põhimõttega, mille kohaselt kogutakse andmeid täpselt ja selgelt kindlaks määratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 punkti b kohane eesmärgi piiramise põhimõte). Seega tuleks ettepanekus esitada selgelt kindlaks määratud eesmärkide täielik loetelu. Samal ajal osutavad EPDB ja Euroopa Andmekaitseinspektor ettepaneku põhjenduses 38 esitatud täpsustustele⁷⁹. Need**

üksikasjalikumalt Euroopa Andmekaitseinspektor kavandatavates suunistes terviseandmete töötlemise kohta teadusuuringute eesmärgil.

44. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 89 lõikes 1 on sätestatud, et andmete töötlemise suhtes teadusuuringute eesmärgil „kohaldatakse **asjakohaseid kaitsemeetmeid**“ ning et „nende kaitsemeetmetega tagatakse tehniliste ja korralduslike meetmete olemasolu, eelkõige selleks, et tagada võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte järgimine. Need meetmed võivad hõlmata pseudonümiseerimist, kui kõnealuseid eesmarke on võimalik saavutada sellisel viisil“.

45. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 89 lõikes 1 rõhutatakse võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte, terviklikkuse ja konfidentsiaalsuse põhimõtte ning lõimitud andmekaitse ja vaikimisi andmekaitse põhimõtte tähtsust (vt allpool). Võttes arvesse terviseandmete tundlikku laadi ja riske terviseandmete taaskasutamisel teadusuuringute eesmärgil, tuleb seega võtta jõulisi meetmeid piisava turvalisuse tagamiseks, nagu on nõutud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 32 lõikes 1.“

Vt ka Euroopa Andmekaitseinspektor dokument vastuseks Euroopa Komisjoni taotlusele saada selgitusi isikuandmete kaitse üldmääruse ühtse kohaldamise kohta, keskendudes terviseandmetele, mis võeti vastu 2. veebruaril 2021.

⁷⁸ Põhjendus 35: „Selliste eesmärkide hulka kuuluvad tervishoid, võitlus kliimamuutustega, liikuvuse parandamine, ametliku statistika koostamise hõlbustamine või avalike teenuste osutamise parandamine. Üldhuvi eesmärkide hulka tuleks lugeda ka teadusuuringute toetamine, näiteks tehnoloogia arendamine ja tutvustamine, alusuuringud, rakendusuuringud ja erasektori vahenditest rahastatavad uuringud. Käesoleva määruse eesmärk on aidata luua andmealtruismi alusel kättesaadavaks tehtavaid andmekogusid, mis on piisavalt suured, et võimaldada andmeanalüüsi ja masinõpet, seda ka liidu sees piiriülevalt.“

⁷⁹ Põhjendus 38: „Liidus tunnustatud andmealtruismi organisatsioonidel **peaks olema võimalik koguda asjaomaseid andmeid füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt otse või töödelda teiste kogutud andmeid.**

Üldjuhul tugineks andmealtruism andmesubjektide nõusolekule artikli 6 lõike 1 punkti a ja artikli 9 lõike 2 punkti a tähenduses ning kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 7 kohaste seaduslikule nõusolekule esitatavate nõuetega.

Määruse (EL) 2016/679 kohaselt võib **teadusuuringute eesmärki** teenida nõusolek, mis antakse **teatavate teadusuuringute valdkondade** jaoks, kui see on kooskõlas teadusuuringute tunnustatud eetikainormidega, või ainult teatavate teadusuuringute valdkondade või teadusprojektide osade jaoks.

täpsustused esitatakse ka ettepaneku sisulises osas, mitte üksnes põhjenduses, ning nendega seoses tehakse ettepanekus selget vahet järgmistel:

- nõusolek teadusuuringuvaldkondade jaoks;
- edasine töötlemine teaduslikel, ajaloolistel või statistilistel eesmärkidel;
- töötlemine üldhuvi eesmärkidel (määratakse kindlaks ettepanekus).

173. Lisaks sellele märgivad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et põhjenduses 36⁸⁰ kasutatud mõistet „andmehoidlad“, millele on viidatud ainult selles põhjenduses, mitte ettepaneku sisulises osas, ning mis on seotud nii isikuandmete kui ka isikustamata andmete töötlemisega, on vaja täpsustada.

3.5.2 Artiklid 16–17: registreerimiskord – registreerimise üldnõuded – registreerimise sisu, registreerimise tulemus (ja aeg)

174. Ettepaneku IV peatükis nähakse andmealtruismiga tegelevatele organisatsioonidele ette võimalus registreerida end „liidus tunnustatud andmealtruismi organisatsioonina“, ⁸¹ mille deklareeritud eesmärk on suurendada kodanike usaldust oma tegevuse vastu. Sellega seoses rõhutavad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus ei selgitata, kas registreerimine on kohustuslik või mitte, ega ka seda, kas IV peatüki sätteid kohaldatakse ka juhul, kui andmealtruismiga tegelevad organisatsioonid ei ole registreeritud.
175. Registreerimise üldnõuded on loetletud artiklis 16; registreerimise nõuded on sätestatud artiklis 17, eelkõige artikli 17 lõike 4 punktides a–i. Andmealtruismi organisatsiooni kontrollimine piirub artikli 16 ja artikli 17 lõike 4 nõuetele vastavuse kontrollimisega pädeva asutuse poolt ning see toimub kaheteistkümne nädala jooksul pärast taotluse esitamise kuupäeva. Ettepanekus ei määrata siiski kindlaks mis laadi kontrolli peab pädev asutus tegema.
176. Sellega seoses märgivad Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et kord, mis näeb isikuandmete töötlemise korral ette tugevamad tagatised, oleks asjakohase kontrolli tagamiseks ja lõppkokkuvõttes usalduse suurendamiseks asjakohasem kui ettepanekus sätestatud lihtsam registreerimiskord (kord, mis on peaaegu pelgalt deklaratiivne), mis sarnaneb andmeajagamineenuste osutajate jaoks kavandatud korraga.
177. Euroopa Andmekaitseõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad, et asjaolu, et õiguslikust, tehnilisest ja korralduslikust seisukohast ei kehti praktiliselt mingit nõuet saada liidus tunnustatud andmealtruismi organisatsiooniks (või andmeajagamineenuse pakkujaks), on problemaatiline. Näiteks organisatsioon, kellel on ettepaneku artikli 15 lõike 3 kohaselt õigus nimetada ennast kirjalikus ja

Määruse (EL) 2016/679 artikli 5 lõike 1 punktiga b on ette nähtud, et **isikuandmete edasist töötlemist avalikes huvides toimuva archiveerimise, teadus- või ajaloouringute või statistilisel eesmärgil** ei loeta määruse (EL) 2016/679 artikli 89 lõike 1 kohaselt algsete eesmärkidega vastuolus olevaks.“

⁸⁰ Põhjendus 36: „Juriidilised isikud, kes soovivad toetada **üldhuvi eesmäärke**, tehes asjakohased andmed andmealtruismi põhimõttel laialdaselt kättesaadavaks, ja kes vastavad teatud nõuetele, peaksid saama registreeruda liidus tunnustatud andmealtruismi organisatsioonina“. See võiks viia **andmehoidlate** asutamiseni. [...]“.

⁸¹ Ettepaneku põhjendus 36.

suulises suhtluses „liidus tunnustatud andmealtruismi organisatsiooniks“ (mürgistamisefekt), kogub tõenäoliselt isikuandmeid, mis võimendavad eelkõige kodanike ootusi, et sama organisatsioon järgib täielikult andmekaitse norme.

178. Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad, et andmealtruismi organisatsioonid peavad olema usaldusväärsed üksused. Seoses registreerimise üldnõuetega (mis on sätestatud ettepaneku artiklis 16) leiavad Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor ka, et artikli 16 punkti b kohaselt tuleks selgitada andmealtruismi organisatsiooni (nt õiguslikku, organisatsioonilist, majanduslikku) sõltumatust kasumit taotlevatest üksustest⁸².
179. **Eelkõige soovitavad Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada artiklisse 16 otsese viite andmekaitse nõuetele, eriti tehnilistele ja korralduslikele nõuetele, mis võimaldavad kohaldada andmekaitsestandardeid ja kasutada andmesubjektide õigusi.**
180. **Võttes arvesse eespool nimetatud asjaolusid ja võimalikku mõju andmesubjektidele seoses isikuandmete töötlemisega, mida võib teha andmealtruismi organisatsioon, leiavad Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus sätestatud registreerimiskord ei näe sellise organisatsiooni puhul ette piisavalt ranget kontrollimenetlust. Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovitavad uurida alternatiivseid menetlusi, mille puhul tuleks eelkõige arvesse võtta isikuandmete töötlemisega seotud vastutuse ja nõuetele vastavuse vahendite süstemaatilist kaasamist isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt, eelkõige toimejuhendi või sertifitseerimismehhanismi järgimist.**

3.5.3 Artiklid 18–19: läbipaistvusnõuded ning erinõuded, mille eesmärk on kaitsta andmesubjektide ja juriidiliste isikute õigusi ja huve seoses nende andmetega

181. Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et registreerimiskorraga kaasnevad nõuded peaksid tugevdama, kuid **mitte asendama isikuandmete kaitse üldmääruse kohaseid andmealtruismi organisatsioonide kohustusi vastutavate töötlejate või volitatud töötlejatena.**
182. Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et ettepaneku põhjendus 36 ei ole sellega seoses selge, kuna see näib viitavat sellele, et nõusoleku tagasisivõtmise vahendid annab volitatud töötlejana tegutsev andmealtruismi organisatsioon⁸³. Andmealtruismi organisatsiooni

⁸² „Selleks et andmealtruismi organisatsiooni saaks registreerida, peab ta: [...] b) tegutsema mittetulunduslikul alusel ja **mitte sõltuma üksusest, kes tegutseb tulunduslikul alusel**“ (rõhuasetus lisatud).

⁸³ Põhjenduses 36 on sätestatud (poolpaks kiri lisatud): „**Täiendavate kaitsemeetmete** hulka peaks kuuluma võimalus **töödelda asjaomaseid andmeid** registreeritud üksuse käitatavas **turvalises töötlemiskeskkonnas, järelevalvemehhanismid**, nagu eri liiki eetikanõukogud, et tagada vastutava töötleja poolne rangete teaduseetika normide järgimine, **tõhusad tehnilised vahendid, et nõusolek mistahes hetkel tagasi võtta või seda muuta vastavalt [volitatud] töötlejate teavitamiskohustusele, mis tuleneb määrusest (EL) 2016/679, samuti vahendid, mis võimaldavad andmesubjektidel hoida end kursis nende poolt kättesaadavaks tehtud andmete kasutamisega.**“ (Rõhuasetus lisatud.)

kvalifitseerumist volitatud töötlejaks vastutava töötleja asemel tuleb siiski täiendavalt hinnata, kuna see ei tundu olevat ettepaneku kontekstis ainus võimalik stsenaarium.

183. Samuti tuleks selgelt kindlaks määrata (andmealtruismi organisatsioonina) registreerimist võimaldav mõju, võttes eelkõige arvesse isikuandmete kaitse üldmääruse kohase isikuandmete töötlemise õigusliku aluse aspekti⁸⁴. Sellega seoses kordavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et **registreerimiskord ei saa asendada isikuandmete töötlemise asjakohase õigusliku aluse vajadust isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 alusel**, et tagada isikuandmete töötlemise seaduslikkus. Teisisõnu on isikuandmete töötlemine isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt seaduslik ainult sel juhul ja sellises ulatuses, kui vähemalt üks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 1 sätestatud õiguslik alus on kohaldatav.
184. Võttes arvesse ettepaneku artiklit 18, on Euroopa Andmekaitseinspektoril ja Euroopa Andmekaitseinspektoril kahtlusi, kuidas tagatakse andmealtruismi organisatsiooni sõltumatus juhtudel, kui selle rahastamine põhineb „andmeid töötlevate füüsiliste või juriidiliste isikute makstud tasud[el]“⁸⁵ (st selliseid andmeid, mida andmealtruismi organisatsioon kõnealustele füüsilistele või juriidilistele isikutele esitab). Lisaks leiavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus tuleks paremini selgitada, millistel juhtudel võib andmealtruismi organisatsioon nõuda füüsilistelt või juriidilistelt isikutelt tasu andmesubjektide poolt andmealtruismi eesmärgil edastatud andmete töötlemise eest.
185. Ka sel juhul, nagu on märgitud seoses avaliku sektori asutuste valduses olevate andmete taaskasutamisega, on probleemiks vastutava töötleja motivatsioon soodustada isikuandmete ulatuslikumat töötlemist, käesoleval juhul soodustada andmealtruismi. Andmealtruismi organisatsioonide liigitamine registreeritud mittetulunduslikeks üksusteks (põhjendus 36) – mida Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tervitavad – lahendab eespool nimetatud probleemi vaid osaliselt.
186. Lisaks paneb muretsema põhjenduse 36 sõnastus, mis käsitleb andmealtruismi organisatsioonidele esitatavaid nõudeid, sest selles viidatakse nõuete vabatahtlikule täitmisele ka seoses isikuandmete kaitse üldmääruse (kohustusliku) nõuete täitmisega seotud küsimustega⁸⁶.

⁸⁴ Sellega seoses on ettepaneku põhjenduses 38 sätestatud (poolpaks kiri lisatud): „Liidus tunnustatud andmealtruismi organisatsioonidel **peaks olema võimalik koguda asjaomaseid andmeid füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt otse** või töödelda teiste kogutud andmeid. **Üldjuhul** tugineks andmealtruism andmesubjektide nõusolekule artikli 6 lõike 1 punkti a ja artikli 9 lõike 2 punkti a tähenduses ning kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 7 kohaste seaduslikule nõusolekule esitatavate nõuetega. Määruse (EL) 2016/679 kohaselt võib teadusuuringute eesmärki teenida nõusolek, mis antakse teatavate teadusuuringuvaldkondade jaoks, kui see on kooskõlas teadusuuringute tunnustatud eetikanormidega, või ainult teatavate teadusuuringuvaldkondade või teadusprojektide osade jaoks. Määruse (EL) 2016/679 artikli 5 lõike 1 punktiga b on ette nähtud, et „isikuandmete edasist töötlemist avalikes huvides toimuva arhiveerimise, teadus- või ajaloouringute või statistilisel eesmärgil ei loeta määruse (EL) 2016/679 artikli 89 lõike 1 kohaselt algsete eesmärkidega vastuolus olevaks.“

⁸⁵ Vt ettepaneku artikli 18 lõike 1 punkt d.

⁸⁶ Põhjendus 36 (poolpaks kiri lisatud): „[...] Kui sellised registreeritud üksused **täidaksid vabatahtlikult konkreetseid nõudeid**, peaks see andma kindlustunde, et altruistlikult kättesaadavaks tehtud andmed teenivad üldhuvi eesmärgi. See **kindlustunne** peaks ennekõike tulenema **asukohast liidus**, samuti nõudest, et

187. See põhjendus ei ole ka kooskõlas ettepaneku sisulise osaga (artikli 17 lõige 3), milles osutatakse andmealtruismi organisatsioonidele, mis ei ole asutatud liidus (välja arvatud juhul, kui rõhutatakse põhjenduses 36 esitatud nõuete vabatahtlikkust).
188. **Ettepaneku artikliga 19 seoses on Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor seisukohal, et sellesse tuleks lisada sõnaselge viide isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitele 13 ja 14, et tagada kooskõla ettepaneku nimetatud artikli ja isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud läbipaistvuse põhimõttega seotud kohustuste vahel, ning sellele, et andmealtruismi organisatsioon ja andmekasutajad annavad andmesubjektile vajalikku teavet seoses teda puudutavate isikuandmete töötlemisega.**
189. Lisaks leiavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et artikli 19 lõike 1 punkti a praegune sõnastus⁸⁷ tundub ebaselge ja seda on raske isikuandmete kaitse üldmääruse sätetega ühitada.
190. **Ettepaneku selle peatüki puhul oleks eriti oluline, et kooskõlas võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega toodaks selgelt välja anonüümistatud andmete esitamine, kui see on andmetöötlemise eesmärgil võimalik ja asjakohane, et kaitsta asjaomaseid isikuid nende põhiõigusi ja -vabadusi ähvardavate soovimatute ohtude eest, eelkõige andmete eriliikide töötlemisel.**

3.5.4 Artiklid 20 ja 21: registreerimiseks pädevad asutused ja järelevalve nõuete täitmise üle

191. **Seoses ettepaneku artikli 20 lõikega 3 leiavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et nõuetele vastavuse juhtimist ja järelevalvet selle üle tuleks tugevdada, et tagada andmealtruismi organisatsioonide asjakohasem kontrollimine, sealhulgas isikuandmete kaitse üldmääruse järgimine, ning tagada, et järelevalve ettepaneku sätete järgimise üle oleks selgelt kindlaks määratud viisil, millega nähakse ette, et isikuandmete puhul järgitakse täielikult andmekaitseasutuste pädevusse.**
192. **Andmekaitseasutuste määramine ettepaneku IV peatüki sätete täitmise üle järelevalve tegemise ja nende täitmise tagamise peamiseks pädevateks asutusteks tagaks ka ühtsema reguleerimisviisi kõigis liikmesriikides ning aitaks seega kaasa ettepaneku ühtsele kohaldamisele. Vastavalt andmekaitseasutuste isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud pädevusele ja ülesannetele on neil juba eriteadmised andmete töötlemise nõuetele vastavuse järelevalve, konkreetsete andmetöötlustoimingute ja andmete jagamise auditeerimise ning piisavate meetmete hindamise**

registreeritud üksused oleksid **mittetulundusliku iseloomuga, läbipaistvusnõuetest ja konkreetsetest kaitsemeetmetest**, mille eesmärk on kaitsta **andmesubjektide ja äriühingute** õigusi ja huve. **Täiendavate kaitsemeetmete** hulka peaks kuuluma võimalus töödelda asjaomaseid andmeid registreeritud üksuse käitavas **turvalises töötlemiskeskkonnas, järelevalvemehhanismid**, nagu eri liiki eetikanõukogud, et tagada vastutava töötleja poolne rangete teaduseetika normide järgimine, tõhusad **tehnilised vahendid, et nõusolek mistahes hetkel tagasi võtta või seda muuta** vastavalt [volitatud] töötlejate teavitamiskohustusele, mis tuleneb määrusest (EL) 2016/679, samuti vahendid, mis võimaldavad andmesubjektidel **hoida end kursis** nende poolt kättesaadavaks tehtud andmete kasutamisega.“

⁸⁷ Artikli 19 lõike 1 punktis a on sätestatud (poolpaks kiri lisatud): „Kõik tunnustatud andmealtruismi organisatsioonide registrisse kantud üksused teavitavad andmevaldajaid järgmisest: a) **üldhuvi eesmärgid, milleks ta lubab andmekasutajal nende andmeid töödelda**, esitades need hõlpsalt mõistetaval viisil.“

valdkonnas, et tagada isikuandmete säilitamise ja edastamise kõrgetasemeline turvalisus, ning vastutavate töötajate ja volitatud töötajate teadlikkuse suurendamise alal nende isikuandmete töötlemisega seotud kohustustest.

193. Lisaks leiavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et nõuete täitmise kontrollimisel ei saa pädevate asutuste volitused piirduda „volitustega nõuda [...] teavet“, nagu see nähtub ettepaneku artikli 21 lõikest 2. See piirang tuleneb kindlasti ettepanekus kavandatud märgistamiskorra deklaratiivsest olemusest, kuigi see ei vasta kontrollitasemele, mida märgistamine nõuab, sest sellise märgistamisega kaasnevad suured ootused andmekaitsekoostöögruupi täitmise suhtes, eelkõige seoses andmesubjektidega.
194. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutavad, et andmekaitseasutustele tuleks anda piisavad vahendid, et võimaldada neil tõhusalt ja tulemuslikult vajalikku järelevalvet teha. Lisaks märgivad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor sellega seoses, et põhjenduses 28, milles osutatakse andmevahetusteenuste osutajatele, on täpsustatud, et „[k]äesolev määrus ei tohiks piirata andmevahetusteenuste osutajate kohustust järgida määrust (EL) 2016/679 ega järelevalveasutuste kohustust tagada kõnealuse määruse järgimine“. Sama täpsustus tuleks esitada ka andmealtruismi organisatsioonide puhul.

3.5.5 Artikkel 22: Euroopa andmealtruismi nõusolekuvorm

195. Ettepaneku artikliga 22 antakse komisjonile õigus võtta rakendusaktidega vastu Euroopa andmealtruismi nõusolekuvorm⁸⁸. Sellega seoses on artiklis 22, nagu on täpsustatud põhjenduses 41, sätestatud, et nõusolekuvormi kehtestab komisjon rakendusaktiga ning teda abistab Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu, konsulteerides seejuures Euroopa Andmekaitsekoostöögrupiga.
196. **Sellega seoses leiavad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekuga tuleks luua mehhanism, mis on siduvam, paremini struktureeritud ja institutsionaliseeritud, kui lihtsalt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupiga konsulteerimine.**

3.6 Andmete rahvusvaheline edastamine: artikli 5 lõiked 9–13; põhjendused 17 ja 19; artikkel 30

197. Isegi kui ettepaneku sätted, mis käsitlevad andmete edastamist kolmandatesse riikidesse, näivad *a priori* piirduvat üksnes isikustamata andmetega, tekivad nende kohaldamisel tõenäoliselt probleemid õigusliku ja poliitilise kooskõlaga ELi andmekaitsealase õigusraamistikuga, eelkõige juhul kui andmestiku isikuandmed ja isikustamata andmed on lahutamatu seotud.
198. Kuigi isikuandmete väljajätmine näib olevat komisjoni kavatsus, ei kajasta ettepanek läbivalt selgesti seda, et andmete edastamist käsitlevate sätete kohaldamisala on piiratud isikustamata andmetega. Eelkõige võiks artikli 5 lõikeid 9 ja 10, mis käsitlevad avaliku sektori asutuste valduses olevate andmete

⁸⁸ Artikli 22 lõige 1: „Selleks et hõlbustada andmete kogumist andmealtruismi alusel, võib komisjon võtta vastu rakendusakte, et töötada välja Euroopa andmealtruismi nõusolekuvorm. Vorm võimaldab anda nõusoleku kõigis liikmesriikides ühtses vormis. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 29 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.“

edastamist, kohaldada isikuandmete suhtes, kui need isikuandmed on samal ajal konfidentsiaalsed andmed või intellektuaalomandi õigustega kaitstud andmed⁸⁹.

199. Samal ajal sisaldab ettepanek sätet (artikli 5 lõige 11), mida võiks teatud määral pidada isikustamata andmete puhul kaitstavaks kui isikuandmete puhul, kuna ettepaneku kohaselt võib komisjon lõpuks delegeeritud õigusaktiga⁹⁰ vastu võtta eritingimused isikustamata andmete edastamiseks teatavatesse kolmandatesse riikidesse ja isegi selle keelata⁹¹.
200. Võimalus, et komisjon võtab rakendusaktiga⁹² vastu n-ö kaitse piisavuse otsused isikustamata andmete edastamiseks teatavasse kolmandasse riiki, tekitab tõenäoliselt ka küsimusi isikuandmete kaitse üldmääruses ette nähtud isikuandmete samasse kolmandasse riiki edastamise vahenditega koostoime ja kooskõla kohta.
201. Igal juhul on andmekaitse õigusraamistikuga kooskõla tagamiseks oluline meelde tuletada, et segaandmestike puhul kohaldatakse isikuandmete kaitse üldmäärust ja eelkõige selle V peatükki.
202. Euroopa Andmekaitse nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et ettepaneku artiklis 30⁹³ viidatakse üksnes isikustamata andmetele ning selle artikli lõige 2 näib kajastavat isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 48 sätteid (selle erinevusega, et artikli 30 lõikega 2 kehtestatakse asjaomaste rahvusvaheliste lepingute suhtes ajaline piirang).
203. Vastavalt ettepaneku artikli 30 lõikele 3 küsivad üksused (avaliku sektori asutus, üksus, kellele võimaldati taaskasutamist, andmeajamisteenuse osutaja, andmealtruismi organisatsioon), kes saavad kolmanda riigi kohtu või haldusasutuse otsuse, mille kohaselt nad peavad edastama liidus asuvaid isikustamata andmeid või andma neile juurdepääsu, ettepaneku kohaselt pädevate asutuste või organite arvamust, et otsustada selle üle, kas kohaldatavad edastamistingimused on täidetud (artikli 30 lõike 3 viimane lause).
204. Pädeva asutusega konsulteerimine on vajalik, kui kohtu või kolmanda riigi haldusasutuse otsus „tingiks otsuse adressaadi jaoks ohu minna vastuollu liidu või asjaomase liikmesriigi õigusega“ (artikli 30 lõige 3)⁹⁴.

⁸⁹ Vt ettepaneku artikli 5 lõige 10: „Avaliku sektori asutused edastavad konfidentsiaalseid või intellektuaalomandiõigusega kaitstud andmeid taaskasutajale, kes kavatseb edastada andmeid kolmandasse riiki, mis ei kuulu lõike 9 kohaselt kindlaks määratud riikide hulka, üksnes siis, kui taaskasutaja kohustub: a) täitma lõigete 7–8 alusel kehtestatud kohustusi isegi pärast seda, kui andmed on kolmandasse riiki edastatud; b) tunnustama avaliku sektori asutuse liikmesriigi kohtute pädevust mis tahes vaidluse puhul seoses punktis a sätestatud kohustuse täitmisega.“

⁹⁰ Vt ettepaneku põhjendus 19.

⁹¹ Vt ettepaneku põhjendus 19.

⁹² Vt ettepaneku artikli 5 lõiked 9–11.

⁹³ VIII peatükki „Lõppsätted“ kuuluv artikkel 30 „Rahvusvaheline juurdepääs“.

⁹⁴ Eespool nimetatud artikli 30 lõike 3 tingimused tunduvad olevat piisavad, et **asendada lõike 2 tingimused ja seega asendada selles lõikes osutatud rahvusvahelised normid**. Artikli 30 lõikes 4 on sätestatud: „Kui lõikes 2 või 3 sätestatud tingimused on täidetud, **esitab avaliku sektori asutus, füüsiline või juriidiline isik, kellele on 2. peatüki alusel antud andmete taaskasutamise õigus, andmeajamisteenuse osutaja või tunnustatud andmealtruismi organisatsioonide registrisse kantud üksus (olenevalt asjaoludest) vastusena taotlusele minimaalse lubatud koguse andmeid**, tuginedes taotluse mõistlikule tõlgendamisele.“ (Poolpaks kiri lisatud.)

205. See säte näib isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 48 võrreldes minevat ühe sammu võrra kaugemale, nõudes konkreetsetel juhtudel konsulteerimist pädeva asutusega. Seetõttu võiks seda mingil määral pidada isikustamata andmete puhul kaitsvamaks kui isikuandmete puhul, kuna isikuandmete kaitse üldmääruses sellist teavitamist ette nähtud ei ole.

3.7 [Institutsioonilist raamistikku käsitlevad horisontaalsed sätted; kaebused; Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu \(EDIB\) eksperdirühm; delegeeritud õigusaktid; karistused, hindamine ja läbivaatamine, ühtse digivärava määruse muudatused, üleminekumeetmed ja jõustumine](#)

3.7.1 Artikkel 23: nõuded pädevatele asutustele

206. Ettepaneku V peatükis on sätestatud nõuded selliste pädevate asutuste toimimisele, kes on määratud jälgima ja rakendama andmeajamisteenuste osutajate ja andmealtruismiga tegelevate üksuste teavitamise raamistikku. Ettepaneku III ja IV peatükist tuleneb, et sellised pädevad asutused erinevad andmekaitseasutustest. Ettepaneku artiklis 23 sätestatud nõuded viitavad nende asutuste tehnilisele olemusele, kes on „juriidiliselt eraldiseisvad ja funktsionaalselt sõltumatud kõigist andmeajamisteenuste osutajatest või üksustest, kes kuuluvad tunnustatud andmealtruismi organisatsioonide registrisse“.
207. Sellega seoses näib, et andmekaitse järelevalveasutuste roll piirdub III peatüki kohaselt pelga teabevahetusega pädeva asutusega ning IV peatüki kohaselt koostöö tegemisega pädeva asutusega ja arvamuse või otsuse esitamisega küsimustes, mis eeldavad isikuandmete kaitse üldmäärusele vastavuse hindamist pädeva asutuse taotlusel. Lisaks ei ole ettepanekus kindlaks määratud, kuidas ja millises ulatuses andmekaitseasutused selliste pädevate asutustega suhtlevad ning millised rahalised ja inimressursid on ette nähtud selleks, et andmekaitseasutused saaksid täita sellisest suhtlusest tulenevaid ülesandeid.
208. Euroopa Andmekaitseasutuste nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et paljud ettepaneku sätted, mille järgimise järelevalve on tehtud ülesandeks artiklite 12 ja 20 kohaselt määratud pädevatele asutustele, on seotud isikuandmete kaitsega. Seda silmas pidades **rõhutavad Euroopa Andmekaitseasutuste nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et sõltumatute järelevalveasutuste pädevust ja volitusi tuleb täielikult austada, kuna neile on pandud kohustus kaitsta isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi ning hõlbustada isikuandmete vaba liikumist, nagu on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruses ja andmekaitsemääruses, kooskõlas ELI**

Need ettepaneku sätted võivad olla vastuolus muude liidu või liikmesriikide õigusaktidega, eelkõige kriminaal- ja tsiviilasjades tehtavat õiguslast koostööd käsitlevate õigusaktidega. Selle tähelepaneku tähtsust andmekaitseõiguse seisukohast näitab asjaolu, et isikustamata andmete mõiste väärtõlgendamise korral on suur oht, et avaliku sektori asutused, andmeajamisteenuste osutajad, andmealtruismi organisatsioonid, andmete taaskasutajad ja kasutajad edastavad isikuandmeid kolmandasse riiki, kus asjaomaste isikute kaitse tase on (oluliselt) madalam.

toimimise lepingu artikliga 16 ja harta artikliga 8 ning Euroopa Liidu Kohtu asjakohase praktikaga⁹⁵. Eeltoodut arvesse võttes soovivad Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus tunnistataks sõnaselgelt, et isikuandmete puhul on andmekaitseasutused peamised pädevad asutused, kes jälgivad ettepaneku III ja IV peatüki sätete järgimist, konsulteerides vajaduse korral teiste asjaomaste valdkondlike asutustega. Nagu juba rõhutatud, tuleks kõnealustele asutustele anda piisavad ressursid, et nad saaksid tõhusalt ja tulemuslikult vajalikku järelevalvet teha.

3.7.2 Artikkel 24: kaebused, artikkel 25: õigus tõhusale kohtulikule õiguskaitsevahendile

209. Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et artiklis 24 on sätestatud, et „[f]üüsilistel ja juriidilistel isikutel on õigus esitada riigi asjaomasele pädevale asutusele kaebus andmeajamisteenuste osutaja või tunnustatud andmealtruismi organisatsioonide registrisse kantud üksuse peale“, kuid ei ole täpsustatud kaebuse võimalikku sisu (nimelt, millise ettepaneku nõude rikkumise puhul). Samuti näib, et ettepaneku II peatükis osutatud avaliku sektori asutuste või taaskasutajate vastu ei ole võimalik kaebust esitada, see ei ole ettepaneku artiklis 24 ette nähtud.
210. Lisaks sätestatakse artiklis 25 iga mõjutatud füüsilise või juriidilise isiku õigus tõhusale õiguskaitsevahendile seoses pädevale asutusele esitatud kaebuse menetlemata jätmisega ning seoses artiklites 13, 17 ja 21 osutatud pädevate asutuste otsustega (vastavalt otsus, mis on seotud andmeajamisteenuste järelevalvega; andmealtruismi organisatsioonide registreerimine; registreeritud andmealtruismi organisatsioonide nõuetele vastavuse kontrollimine).
211. Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et ettepaneku eespool nimetatud sätted, mis käsitlevad õigust esitada kaebus asjaomasele riiklikule pädevale asutusele (artikkel 24) ja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile eespool nimetatud pädeva asutuse tegevusetuse või otsuste vastu (artikkel 25), võivad suurendada käesolevas arvamuses rõhutatud ohtu, et isikuandmete kaitse üldmääruses ja ettepanekus on sätestatud paralleelsed korrad, mis ei ole omavahel kooskõlas. Näiteks kaebused, mis on seotud vahendusteenustega, mis annavad andmesubjektidele võimaluse kasutada isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud õigusi (vt artikli 9 lõike 1 punkt b), kuuluvad ettepaneku kohaselt pädevate asutuste pädevusse. Teisisõnu materiaalsooiguse vastuolude ja kattuvuste tõttu kattuksid ka haldus- ja kohtumenetluste pädevused.
212. Seetõttu kutsuvad Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektor üles sätestama selgelt, üheselt mõistetavalt ja täpselt ettepaneku materiaalsooigusnormid, mille järgimise järelevalve on määratud pädevatele asutustele, ning selle järelevalvemehhanismi, mis tagab täieliku kooskõla isikuandmete kaitse üldmäärusega.

⁹⁵ Vt muu hulgas kohtuotsus, Euroopa Kohus, 9.3.2010, Euroopa Komisjon vs. Saksamaa Liitvabariik, C-518/07, kättesaadav aadressil: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=et&num=C-518/07>. Euroopa Kohus leidis oma 9. märtsi 2010. aasta otsuses, et andmekaitseasutused peaksid olema kaitstud igasuguse välise, sealhulgas otsese või kaudse mõju eest. Juba ainuüksi välismõju ohust piisab, et järeltada, et andmekaitseasutus ei saa tegutseda täiesti sõltumatult.

3.7.3 Artiklid 26 ja 27: Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu eksperdirühma koosseis ja ülesanded

213. Ettepaneku VI peatükiga „luuakse ametlik eksperdirühm („Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu“), mis hõlbustab parimate tavade väljakujunemist liikmesriikide ametiasutustes, eelkõige seoses selliste andmete taaskasutamise taotluste menetlemisega, mille suhtes kehtivad teiste isikute õigused (II peatükk), järjepidevuse tagamisega seoses andmejägamisteenuste osutajate teavitamisraamistikuga (III peatükk) ja andmealtruismiga (IV peatükk). Lisaks toetab ja nõustab ametlik eksperdirühm komisjoni valdkondadevahelise standardimise juhtimisel ja strateegiliste valdkondadevaheliste standardimistaotluste ettevalmistamisel“⁹⁶.
214. Euroopa Andmekaitse Nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et vastloodud Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogule, mis koosneb „kõigi liikmesriikide pädevate asutuste, Euroopa Andmekaitse Nõukogu, komisjoni ja asjaomaste andmeruumide esindajatest ning teistest konkreetsete sektorite pädevate asutuste esindajatest“ (artikli 26 lõige 1), antaks artikli 27 punktides a–e loetletud ülesanded,⁹⁷ mis on asjakohased ka seoses isikuandmete töötlemisega.
215. **Euroopa Andmekaitse Nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor tunnevad heameelt Euroopa Andmekaitse Nõukogu kaasamise üle Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu koosseisu. Euroopa Andmekaitse Nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor on siiski seisukohal, et Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukoguga seotud sätted mõjutavad tõenäoliselt isikuandmete töötlemist puudutavas osas riiklike andmekaitseasutuste ja Euroopa Andmekaitse Nõukogu ülesandeid ja pädevust, mille eesmärk on kaitsta füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi ning hõlbustada isikuandmete vaba liikumist liidus⁹⁸ (võttes eelkõige arvesse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 70 alusel Euroopa Andmekaitse Nõukogule usaldatud mitmesuguseid ülesandeid – anda komisjonile**

⁹⁶ Seletuskiri, lk 8.

⁹⁷ „Nõukogul on järgmised ülesanded:

a) nõustada ja abistada komisjoni järjepidevate tavade väljatöötamisel artikli 7 lõikes 1 osutatud avaliku sektori asutuste ja pädevate asutuste jaoks, kes **menetlevad artikli 3 lõikes 1 osutatud kategooriatesse kuuluvate andmete taaskasutamise taotlusi**;

b) nõustada ja abistada komisjoni selliste järjepidevate tavade väljatöötamisel pädevate asutuste jaoks, mida nad saaksid kasutada **andmejägamisteenuste osutajate suhtes kehtivate nõuete** kohaldamisel;

c) nõustada komisjoni **selliste sektoriüleste standardite prioriseerimisel, mida tuleb kasutada ja mis tuleb välja töötada seoses andmete kasutamise ja sektoritevahelise jagamise** ning konkreetses sektoris kehtivate turvalisuse ja juurdepääsukorra heade tavade sektoritevahelise võrdlemise ja vahetamisega, võttes seejuures arvesse sektorispetsiifilist standardimistegevust;

d) abistada komisjoni andmete, samuti eri sektorite ja valdkondade vaheliste **andmete jagamise teenuste koostalitlusvõime suurendamisel**, tuginedes kehtivatele Euroopa, rahvusvahelistele või riiklikele standarditele;

e) soodustada suutlikkuse arendamise ja teabevahetuse abil käesoleva määruse kohast koostööd riiklike pädevate asutuste vahel, eriti luues viisid tõhusaks teabevahetuseks seoses andmejägamisteenuste osutajate suhtes kehtiva teavitamiskorra ning tunnustatud andmealtruismi organisatsioonide registreerimise ja järelevalvega.“

⁹⁸ Vt näiteks artikli 27 punkt a, mille kohaselt on nõukogu ülesandeks „nõustada ja abistada komisjoni järjepidevate tavade väljatöötamisel artikli 7 lõikes 1 osutatud avaliku sektori asutuste ja pädevate asutuste jaoks, kes menetlevad artikli 3 lõikes 1 osutatud kategooriatesse kuuluvate andmete taaskasutamise taotlusi“ (rõhuasetus lisatud).

nõu ning anda välja suuniseid, soovitusi ja parimaid tavasid – ning andmekaitsemääruse artikli 57 kohaseid ülesandeid).

216. Seetõttu soovitavad Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi ja Euroopa Andmekaitseinspektor asjaomases õigusaktis selgitada, et siseriikliku ja liidu õiguse alusel loodud andmekaitse järelevalveasutused on pädevad asutused seoses isikuandmete töötlemisega. Lisaks peaks olema selge, et Euroopa Komisjonile andmekaitseküsimustes nõu andmine ja isikuandmete töötlemisega seotud järjepidevate tavade väljatöötamine ei kuulu Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu pädevusse, kuna isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 70 on need ülesanded sõnaselgelt antud Euroopa Andmekaitsekoostöögrupile.
217. Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi ja Euroopa Andmekaitseinspektor soovitavad ka täpsuse ja õigusselguse huvides ning võimaliku väärarusaamise vältimiseks nimetada Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu ümber komisjoni andmevalduse eksperdirühmaks või samalaadse nimetusega eksperdirühmaks, et paremini kajastada ettepaneku artikli 26 alusel loodud organi *õiguslikku seisundit ja olemust*.

3.7.4 Artikkel 31: ettepaneku rikkumise eest kohaldatavad karistused

218. Ettepanekus ei ühtlustata karistusi ettepaneku rikkumise eest (ega täpsustata rikkumisi, mille eest karistatakse, trahve ettepaneku sätete rikkumise eest ega asutusi või organeid, kes on pädevad selliseid karistusi kohaldama), sätestades, et „[l]iikmesriigid kehtestavad käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriik teatab komisjonile need normid ja meetmed hiljemalt [käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäev] ja teatab komisjonile viivitamata kõigist neid mõjutavatest hilisematest muudatustest“.
219. Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi ja Euroopa Andmekaitseinspektor märgivad, et see säte, mis piirab ettepaneku täitmise tagatavust (suutlikkus kehtestada ühtlustatud karistusi) ja võib ka tõstatada kõige leebema liikmesriigi meelepäraseks kohtualluvuseks valimise küsimuse, kahjustab ettepaneku eesmärki suurendada usaldust taaskasutamise, andmeajamisteenuste ja andmealtruismi vastu.

3.7.5 Artikkel 33: määruse (EL) 2018/1724 muutmine

220. Ettepaneku selle artikliga muudetakse ühtse digivärava määrust (määrus (EL) 2018/1724),⁹⁹ kehtestades järgmised haldusmenetlused: teatis andmeajamisteenuse osutaja kohta; registreerimine Euroopa andmealtruismi organisatsioonina. Mille eeldatav tulemus on vastavalt: teatise kättesaamise kinnitus, registreerimise kinnitus.
221. Sellega seoses märgivad Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et teavitamis- ja registreerimiskord, mida on käesolevas arvamuses juba analüüsitud, ei saa asendada isikuandmete töötlemise seaduslikkuse asjakohase õigusliku aluse vajalikkust isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 alusel. Teisisõnu on isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt

⁹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärav teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 295, 21.11.2018, lk 1-38).

isikuandmete töötlemine seaduslik ainult sel juhul ja sellises ulatuses, kui on kohaldatav isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 kohane asjakohane õiguslik alus. Ettepanekus tuleks seda aspekti mitmetimõistetavuse vältimiseks selgelt täpsustada.

Brüssel, 10. märts 2021

Euroopa Andmekaitsekomitee nimel
esimees
(Andrea Jelinek)

Euroopa Andmekaitseinspektori nimel
Euroopa Andmekaitseinspektor
(Wojciech Wiewiorowski)